

A BANYÁS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 12 K. || Félévre 6 K
Negyedévre .. 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SÍERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV., (Belváros) Molnár-u. 33. II.
TELEFON 108-00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Tartalomjegyzék.

Cikkek.

Közgyűlésre. Irta: Dr. Bischitz Béla	2
Á vasérc kérdés	3
Villamos hajtású szállítógépek Tatabányán ...	4
Ujabb nagyteljesítményű turbinaszivattyúk ...	8
A „Titanit“	9
Mentésügy a hazai bányászatban	10
A Deutsch Bertalan chamotte- és agyagárugyár kálnói chamottgyára	11
Az új Dräger-mentőkészülék	12
A sűrített levegő a géptechnika szolgálatában...	13
Aknamélyítés kövesítéssel	14

Hazai hírek.

A közgyűlés. — Horvátország bányászata. — Az aninai furások. — Uj aranybánya r.-t. — Várpalotai ipar-telepek. — Mi van Környén? — A rudai bányász- szerencsétlenség stb....	15—17
---	-------

Műszaki közlemények.

A „Standard.“ — A Roessemann és Kühnemann cég. — 920.000 méter furás. — Hazai ásványviz a bányászoknak. — Pneumatikus betondöngölő. — Autogén hegesztés. és vágás acetylen és oxigénnel. — Fa- és rézmetszetek. — Dräger-mentőkészülékek. — Általános Műszaki Részvénytársaság. — Bánya bóröltönyök. — Bánya felszerelési cikkek. — Furó- gépek és furókalapácsok. — Aknamélyítés kövesi- téssel. — Furások szén-, káli- és fémbányákban. — Saját üzemű szikvizgyártó-berendezések. — Lég- furókalapácsok. — A „Triumpf“-malom. — Centri- fugális szivattyúk stb.	17—20
---	-------

Külföldi hírek.

China bányászata. — Németország barnaszénbányá- szata. — Uj aranyföld. — Arany a Monte-Roseban. — Wildstein-Neudorfi agyagművek, stb....	20
Szerkesztői üzenetek	21
Hirdetések.	

Inhalts-Verzeichniss.

Artikel.

An die Generalversammlung. Von Dr. Béla Bischitz ...	2
Die Eisenerzfrage ...	3
Elektrische Fördermaschinen in Tatabánya	4
Turbinen-Pumpen	8
„Titanit“	9
Das Rettungswesen	10
Die Kälnoer Chamottefabrik	11
Das neue Dräger-Rettungsapparat	12
Druckluft im Dienste der Maschinentechnik...	13
Schachtvertäufung mit Versteinerung	14

Heimische Nachrichten.

Die Generalversammlung. — Kroatiens Bergwesen. — Die Bohrungen in Anina. — Neue Goldgruben A.-G. — Várpalotaer Industriewerke. — Környe? — Grubenunglück in Ruda. etc.	15—17
--	-------

Technische Mittheilungen.

„Standard“. — Roessemann et Kühnemann. — 920.000 M. Bohrung. — Mineralwässer für Bergleute. — Pneumatische Betonstampfer. — Autogenlötten und Schneiden mit Acetylen und Oxigen. — Chliches. — Dräger-Rettungs-Apparate. — Allgemeine Tech- nische A.-G. — Lederanzüge. — Grubenartikel. — Bohrmaschinen und Bohrhämmer. — Das Verstei- nerungsverfahren. — Bohrarbeiten. — Sodaapparat. — Luftbohrhämmer. — Die Triumpfmühle. — Centrifugalpumpen, etc.	17—20
--	-------

Ausländische Nachrichten.

Das Bergwerkwesen in China. — Die Braunkohle in Deutschland. — Das neue Goldland. — Gold in Monte-Rose. — Wildstein-Neudorfer Tonwerke, etc.	20
Briefkasten der Redaktion.	21
Inserate.	

Közgyűlésre.

Irta : Dr. Bischitz Béla.

Üdvözljük a közgyűlést. Üdvözljük a hazai bányászat és kohászat vezéreit, tisztjeit, közkatonáit, a kik mint az Országos Bányászati és Kohászati Egyesület tagjai, a mai közgyűlésen megjelentek. A hazai bányászat és kohászat oszlopai ők. Az övék az érdem és a dicsőség, hogy hazai bányászatunk és kohászatunk megállta helyét a nehéz napokban és az ő érdemük és az ő szakavatottságukat, szakképzettségüket és szaktudásukat dicséri bányászatunk haladása és fejlődése.

Mert nincs senki, a ki el ne ismerje, hogy hazai bányászatunk és kohászatunk vezetői és a vezetők munkatársai a szakképzettség és az ezzel kapcsolatos műszaki tudás legelőrehaladtabb színvonalán állanak. Nincs senki, a ki kétségbe vonná, hogy azok, a kik az Országos Bányászati és Kohászati Egyesületet vezetik, valamint azok, a kik ezen vezetők mellé és köré csoportosulnak, hazai bányászatunk legjobbjai.

Igy ismerve az Egyesületet és így elismerve vezetőinek és tagjainak első helyét bányászatunk és kohászatunk terén, indokoltan felvethető az a kérdés, vajon az Egyesület működése arányban áll-e képességével? Vajon az a társadalmi pozíció, a mit vezetői és tagjai az állami hivatalos és a társadalmi magán életben elfoglalnak, az a nagy akkumulálása a tudásnak és tehetségnek, a mi őket kitünteti, érvényesül-e ezen nagy kiválóságokkal és kiváltságokkal arányos mérvben? Hasznát látja-e mindennek a hazai bányászat és kohászat oly mérvben és oly irányban, a mint azt nemcsak a modern haladás, de az itt ma már oly nagy szerepet játszó gazdasági feltételek is parancsolólag megkövetelik?

Nem-mel kell e kérdésekre válaszolnunk. De távol van tőlünk, hogy ezzel habár csak a legenyhébb módon is elítélő kritikát akar-nánk gyakorolni az egyesület működése felett. Ez a működés hű az Egyesület eddigi tradícióihoz. Magas színvonalon álló szakmunkés. De csakis szakmunkés. És mint ilyen, teljesen egyoldalú. Nem veszi tekintetbe az erősen lüktető gazdasági és társadalmi életnek hangosan és mind hangosabban nyilvánuló követeléseit. Nem engedi be falai közé a mindennapi élet zaját, nem engedi zavarni tudománya cirkulusait.

Ez a tudományos működés képezi mindenesetre az Egyesület működésének tulajdonképpeni kiindulási pontját, mert hiszen a szaktudás, a szakavatottság, a műszaki képzettség képezi a bányászat és kohászat alapját. Amde ahhoz, hogy ezen az alapon tovább építhessünk és tovább építtessünk olyképpen, hogy az épület méltó legyen az alaphoz: ehhez elengedhetlenül szükséges, hogy kilépjünk az egyoldalúság korlátaiból és számoljunk a gyakorlati élet törvényeivel.

Méltó példákra hivatkozhatunk. Ime: *Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület*, a mely majdnem százados működésre tekinthet vissza, az mely magában egyesíti hazánk mezőgazdasági köreinek színét és javát és a mely egy félszázadon át ápolója és terjesztője volt a mezőgazdasági szakismereknek. De a mint különösen az amerikai verseny fenyegető veszélye válságba kezdte sodorni a mezőgazdaságot, ez az Egyesület volt az első a küzdőterén. Megnyitotta kapuit és a nélkül, hogy szakmunkésését legkevésbé is csorbitotta volna, tért engedett az oly égető napi kérdéseknek. Felköltötte a közérdeklődést, maga köré gyűjtötte mindazokat a gazdasági tényezőket, a kik és a melyek a nagy küzdelemben társai és segítői lehetnek és ha ma a mezőgazdaság ügye a leg-hathatósabb érdekképviseléssel bír, úgy ezt kizárólag ennek az Egyesületi működésnek köszönheti. És ugyan ilyen az *Országos Ipar-egyesület* példája is. Az ipari és társadalmi élet kitünőségeinek közreműködésével ápolta és fejlesztette félszázadon át az ipari szakkérdéseket, a míg különösen az önálló vámterület, a hazai cikkek fogyasztása, az ipartörvény kérdései a mozgalóm élére állították

Csökkent ez által ezen országos intézmények tekintélye? Alább szállott talán, színvonaluk? Sőt ellenkezőleg! Az által, hogy működésük egybeforrott a gyakorlati élettel, tettek szert igazán elismerésre, tekintélyre és a mi a fő, arra a hatalmas pozícióra, a mely szerint ezen nagy gazdasági ágak országos érdekképviselője kizárólag az ő kezükben van.

Az Országos Bányászati és Kohászati Egyesület a maga szép és nagy hatáskörében egyenrangú ezen most megnevezett országos intézményekkel. Multja, tagjainak szaktekintélye praedestinálja arra, hogy ut-

mutató és vezető legyen a bányászat és kohászat minden kérdésében. Hogy megadja az irányt a bányászat és kohászat terén követendő gazdasági politikára. Hogy követelje a korszerű haladás parancsolta intézmények létesítését, a konstataált bajok orvoslását. Hogy irányt adjon a kormánynak és a bányászati társadalomnak. Hogy kezébe vegye azokat az országos kérdéseket, a melyek a bányászat és kohászat égető napi kérdései.

A melyek, csak hogy néhányat említsünk; a bányatörvény, a vasérc kivitel, a bányafőiskola, a társpénztárak égető kérdései, kapcsolatban az ezekkel egybefüggő vagy különálló, megoldásra váró számtalan egyéb kérdésekkel. Hogy összekösse a múlt szép tradícióit a jelen nagy kötelességeivel, hogy így az életnek élve, a hazának használjon.

Üdvözljük a közgyűlést.

□□□□□□□□□□

□□□□□□□□□□

□□□□□□□□□□

A vasérc kérdés.

I.

A világ vasérckészlete.

A stockholmi nemzetközi földtani kongresszus elé a földkerekség vasérckészletéről előterjesztett széles alapon szerkesztett jelentés a következő adatokat tartalmazza: Ha az egész földkerekség vasércelőjvetelét vesszük számításba, ez esetben kitűnik, hogy 13.3% oly területekre esik, ahol a vasérckészlet pontosan megállapítható, kiszámítható volt, míg 10.3% oly területekre esik, amelyek vasérckészlete csak hozzávetőlegesen volt megbecsülhető; a területek 51.6%-a eddig egyáltalában megbecsülhető nem volt, végül 24.8%-a a területeknek e tekintetben teljesen ismeretlen. A világ valóságos érckészlete, vagyis az a mennyiség, amely most tényleg bányászati művelés alatt áll, 22408 millió tonna, ami 10192 millió tonna vasnak felel meg. Ellenben azok a vasérckészletek, amelyek mennyisége csak hozzávetőlegesen becsültetett meg és amelyeknek bányászása későbbi időkre van fentartva, 123,000 millió tonnával, legalább 55000 millió tonna vassal van előirányozva. Ha már most megakarjuk állapítani, hogy mily időre van a világ vas-szükséglete biztosítva, mindenek előtt meg kell állapítani és ki kell számítani a szükséglet emelkedését. És itt azt látjuk, hogy míg az 1891. évben 26.2 millió tonna vas termeltetett, már 1901-ben ez a termelés 41.2 millió tonnára és 1909-ben 60 millió tonnára emelkedett. Ha feltesszük, hogy a vas-szükséglet emelkedése ezen arányban marad, ez esetben a „valóságos” vasérckészlet, ha 10,000 millió tonnára becsüljük a nyerhető vas mennyiségét, 60 évre elegendő. Ámde ezen idő alatt oly óriási mérvben fognak szaporodni a közlekedési módok és eszközök és oly mérvben fognak bányászás alá kerülni a ma csak valószínűségi becsüvel felvett vasérc tömegek, hogy bizony ezek száz és száz évekre fedezhetik majd a szükségletet.

II.

Európa vasérckészlete.

A most Európában bányászás alatt álló és számszerűleg megállapíthatott vasércmennyiség 12031.9 millió tonna, ami 4732.8 millió tonna vasnak felel meg. A még valószínű vasércmennyiség 41026 millió tonna = 12084 millió tonna vas. Európában első helyen áll *Németország* 3607.7 millió tonna vasércel = 1270 millió tonna vassal. Utána sorakozik *Franciaország* 3300 millió tonna vasérc = 1140 millió tonna vas. Ezután következik *Anglia* 1158 millió tonna vasércel = 455 millió vas. Most jön *Svédország* 1095 millió tonna vasércel = 740 millió tonna vas; *Oroszország* 864.6 millió tonna vasérc = 387.2 millió tonna vas. *Spanyolország* 711 millió tonna vasérc = 349 millió tonna vas; *Norvégia* 367 millió tonna vasérc = 121 millió tonna vas; *Ausztria* 250 millió tonna vasérc = 90 millió tonna vas; Magyarország 111.9 millió tonna vasérc = 35 millió tonna vas; *Luxemburg* 270 millió tonna vasérc = 90 millió tonna vas; Európa egyéb országai 100 millió tonna vasérc = 50 millió tonna vas.

III.

Magyarország vasérckészlete.

Igy látva magunk előtt az egész világ és azután külön Európa vasérckészletét, azt kell konstatálnunk, hogy az által nagy világnézet és a világ szükséglet szempontjából aggályra nincsen ok. Ámde mindjárt aggályossá és pedig nagyon is aggályossá válik a helyzet, ha elhagyva az általánosítás terét, a hazánkra vonatkozó adatokat vesszük figyelembe. Ezen adatok szerint van hazánk területén 33 millió tonna *feltárt* vasérc = 12 millió vas és 78.9 millió tonna még remélhető

vasérc. Mit mondanak ezen számok? Tisztán és egyszerűen azt, hogy a mai belfogyasztás mellett és ehhez hozzáadva a németországi és osztrák vasipari vállalatok számára mind fokozottabb mérvben lábra kapott vasérckivitel mellett 25 év múlva beáll nálunk a nagy elszegényedés. És ez ellen nálunk mi sem történik. A rablás, a harácsolás feltartóztatás nélkül folyik. Svédország több mint 1000 millió tonna, Oroszország 800 millió tonnát meghaladó vasércel bír és ennek dacára Svédország szívós igyekezettel fejt le magáról azokat a kötelezettségeket, amelyeket korábbi kormányok a vasérckivitel tekintetében vállaltak, Oroszország pedig azonnal a leghathatósabb eszközzel, a vasérckivitel teljes eltiltásával

élt, amint a vasérc kihurcolásaival járó közgazdasági veszedelem tudatára ébredt.

És mi történik nálunk? A legnagyobb közgazdasági vandalizmus. Valóságos rablóbányászással viszik a vasércet külföldre. A feljajdulás mit sem használ. Látjuk és tudjuk, hogy ha ilyen mértékben folyik a vasérc kivitele, 25 év múlva úgy kimerülnek vasérc-telepeink, hogy a hazai vasművek beszüntethetik üzemüket és mégis engedjük ezt a hihetetlen vandalizmust. Mi ez? közgazdasági rövidlátás, vagy cinizmus? És mi az, hogy az „Országos Bányászati és Kohászati Egyesület” a maga nagy szaktekintélyével nem foglalt állást ebben a nagy kérdésben? Oly feladat ez, amelyért áldani fogná a hazai ipar.

□□□□□□□□□□

□□□□□□□□□□

□□□□□□□□□□

Villamos hajtású szállítógépek Tatabányán.

A Magyar Általános Kőszénbánya R.-T. volt egyike azon hazai vállalatainknak, amely bányáiban elsők vezette be az elektromótorral hajtott szállítógépek használatát. Miután az első, csakis teherszállításra berendezett, kisebb teljesítményű vitlák minden tekintetben beváltak, határozta el magát arra, hogy valamennyi ujonnan mélyített aknáinál nemcsak a szénszállításra, hanem a személyszállításra szolgáló gépeket is elektromótorral való hajtással rendelje meg.

Felhasználjuk azon alkalmat, hogy az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület ez évi közgyűlése alkalmával Tatabányára is rendez kirándulást, hogy ezen szállítógépeket, melyeket Ganz és Társa gépgyára készített, rövidesen leírjuk.

A legrégebbi, személyszállításra szolgáló vitlák 1900. és 1901-ben lettek felállítva, ezek közül az egyik a Hegedüs aknában van most is, a második időközben át lett szerelve és jelenleg az I. A. akna személyszállítását bonyolítja le. Ezen vitlák kötél-dobjainak átmérője 2500 mm., a percnkénti szállítási sebesség 2,1, illetőleg 3 m. másodpercenként; a hajtásukra szolgáló mótör 80 HP., illetőleg 100 HP. Emelőképességük két meddővel telt csille kb. 160 m. mélységből, rendszeren azonban csak személyszállításra, vagy pedig bányafa leeresztésére szolgálnak.

Ugyanezen célra szolgál egy 1902-ben felállított 50 lovas szállító vitla, 2000 mm. átmérőjű dobokkal és 2 m. szállító sebességgel.

1905-ben lett a VI. és VII. számú aknák, 1909-ben pedig a VIII. és IX. sz. aknák légaknához egy-egy személyszállítógép felállítva, 2,5 m. átmérőjű kötél-dobokkal és 3 m. szállító sebességgel. Mind a négy gép 1400 kg. hasznosulót szállíthat kb. 160—220 m. mélységből; hajtásukra 100—120 lóerős mótörök szolgálnak.

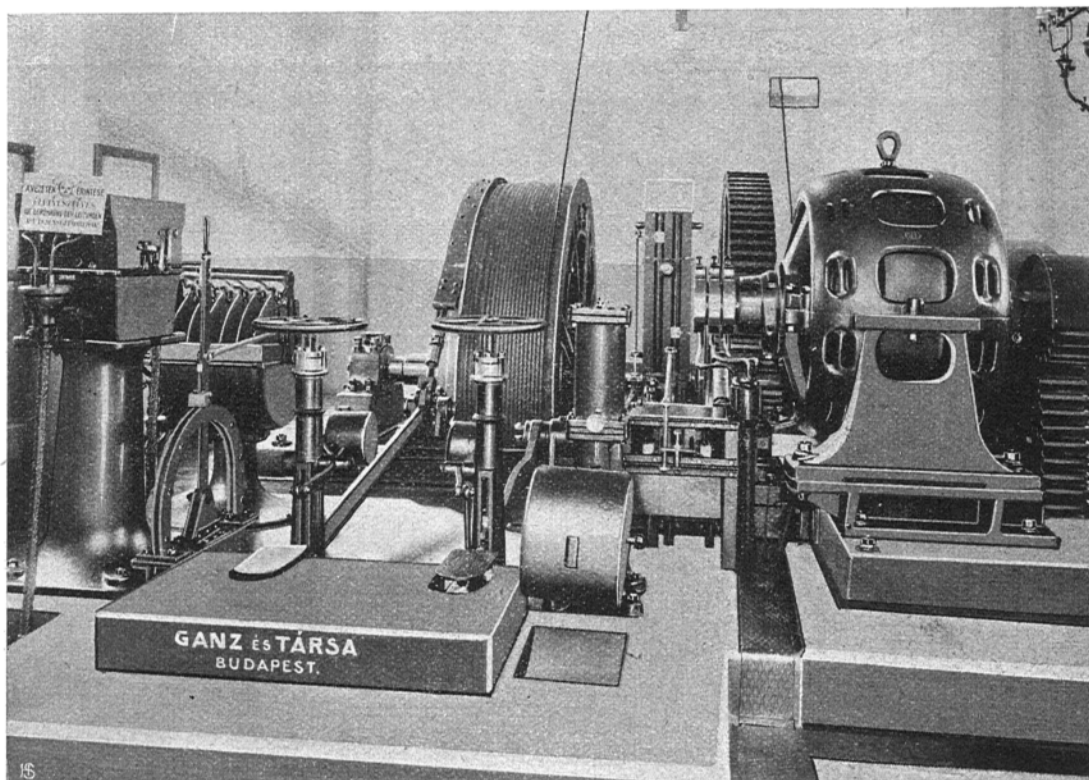
Ezen gépek általános elrendezése majdnem ugyanaz, csak részletekben térnek el egymástól. Valamennyinél a mótör a dobtengelyt kétszeres fogas-

kerék-hajtással hajtja; a mótör, valamint a csapágyak egy közös, több részből készült öntöttvas alappokeretre vannak megerősítve. Minden gép három darab fapofákkal bélelt szalagfékkel van ellátva.

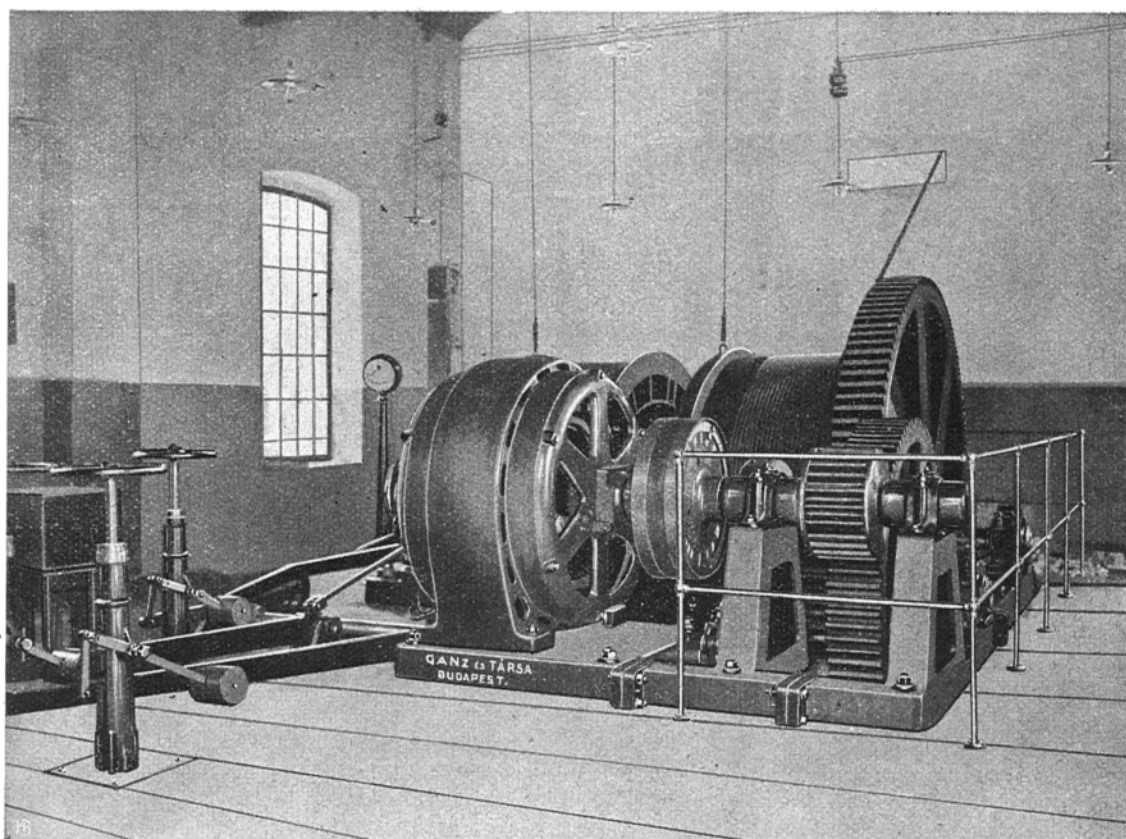
Az ékelt dobra működő fék üzemi fékül szolgál, az állítható dob fékje szintváltoztatásánál lesz használva, a harmadik fék az előtétengelyre működik és mint biztonsági fék van kiképezve; használható azonban mint üzemi fék is, függetlenül a biztonsági készüléktől. A biztonsági fék a mélységmutatóval van összekapcsolva, amely tulemelésnél a mótört kikapcsolja és a féket meghuzza.

A biztonsági fék az első gépeknél össze volt kapcsolva egy szolenoiddal, amely áramelmaradás esetén a féket üzembe hozta; mivel azonban a szolenoid feleslegesnek bizonyult, a bánya a szolenoidot leszerelte és az utolsó két gépet már szolenoid nélkül állította fel. Az első gépeknél a mélységmutató tulemelésnél egy külön vészkikapcsoló segítségével kapcsolta ki a mótört, az utolsó két gépnél azonban a vészkikapcsoló elmaradt és a mótör közvetlenül a vízrhéostát és főkikapcsoló emeltyűjének közepre állításával lesz kikapcsolva, mely célból ezen emeltyű a mélységmutatóval és a vészfék emeltyűjével össze van kötve.

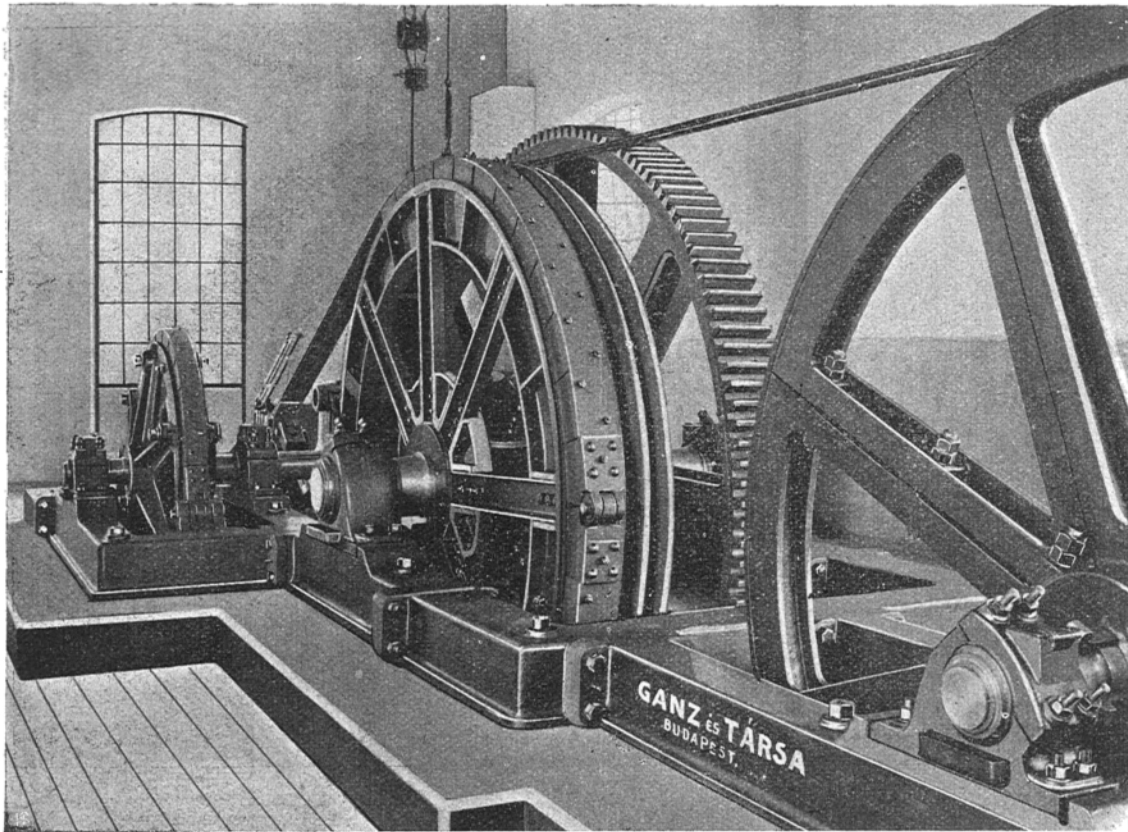
A régi és újabb gépek között vannak egyéb eltérések is. Így például míg a régi gépeknél csak a nagyobb sebességgel járó fogaskerék fogai lettek marva, az állítható dob nem volt kívülről állítható, a mélységmutató mindkét orsóját a dobtengely hajtotta, addig a legutóbb felállított gépeknél valamennyi fogaskerék fogai marva lettek, az állítható dob állítása kívülről eszközölhető; a mélységmutató egyik orsója a dobtengely, másik orsója pedig az állítható dob által lesz hajtva, úgy hogy az orsókön levő mutatók még szintváltoztatás esetén is helyesen mutatják a kasok helyzetét az aknában. A mótörkerék valamennyi gépnél nyers bőrből készült, míg azonban a régebbi gépeknél a mótör szabad tengelyvéggel bírt, addig az újabbaknál a mótörkerék külön tengelyre lett ékelve, amely két csapágyban lett ágyazva és a mótör tengelyével rugal-

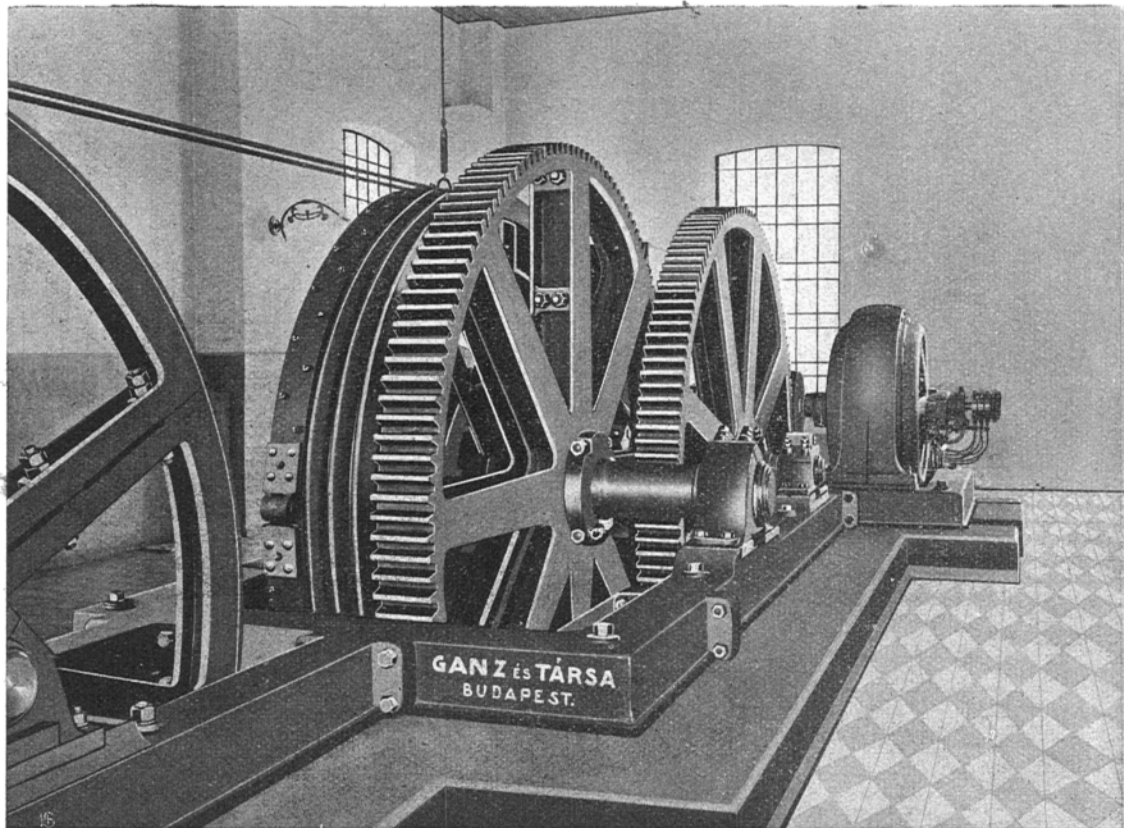
Az I-es számú légakna személyszállító gépe Tatabányán.

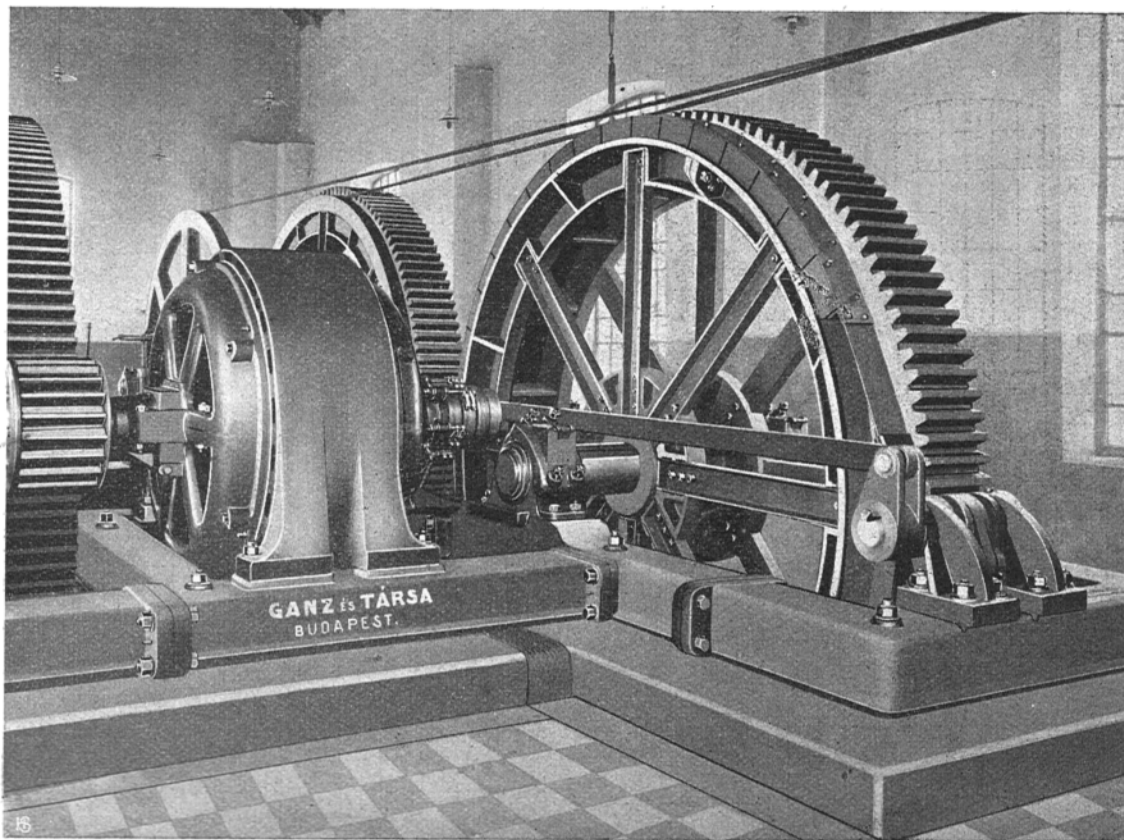
A VIII-as és IX-es számú légaknák személyszállító gépe Tatabányán.

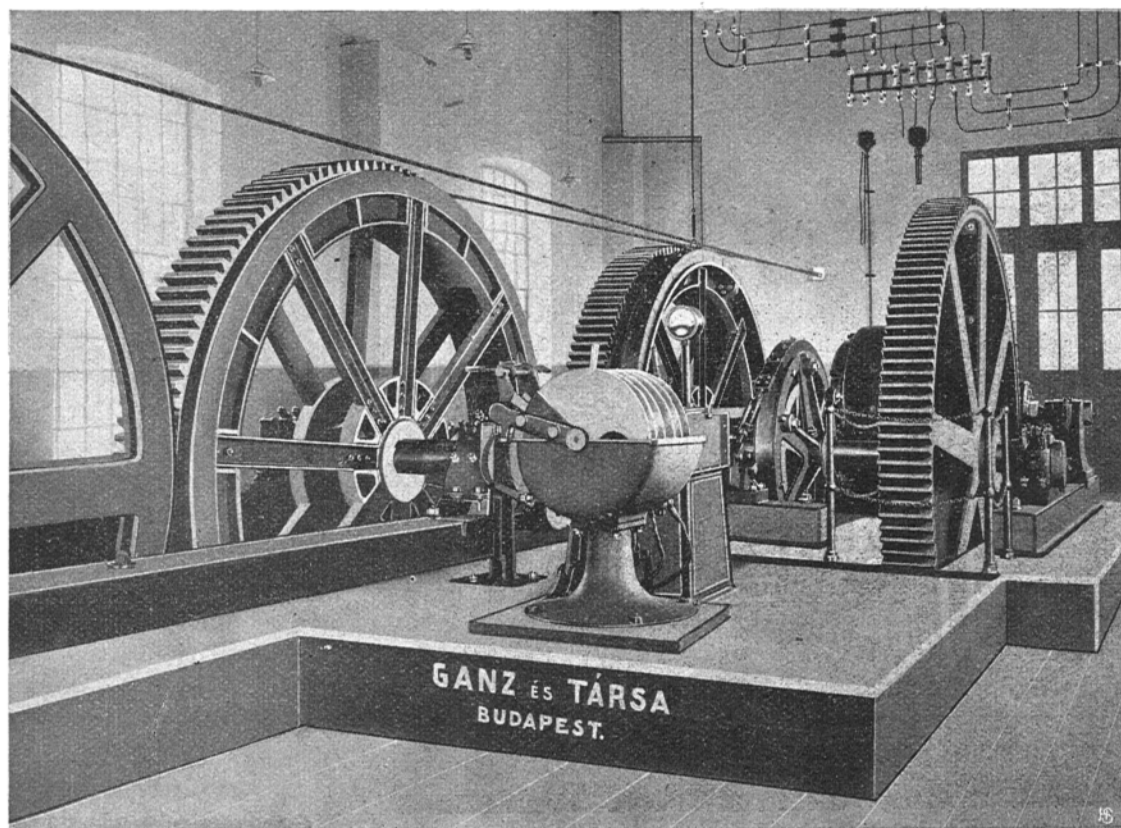
A VI-os és VII-es sz. lejtaknák 160 lovas kötélzállító gépe Tatabányán.

A VI-os és VII-es sz. lejtaknák 160 lovas kötélzállító gépe Tatabányán.

A VIII-as és IX-es sz. lejtaknák 220 lóerős kötélzállító gépe Tatabányán.

A VIII-as és IX-es sz. lejtaknák 220 lóerős kötélzállító gépe Tatabányán.

mas kapcsoló segélyével van összekapcsolva. Látható ezekből, hogy a szállító cég az időközben nyert tapasztalatait felhasználva, azon volt, hogy újabb gépeit lehetőleg tökéletesítse.

Ezen szállítógépek, mint már említettük, csak személyszállításra és sulyok leeresztésére szolgálnak. A szénszállítás tulajdonképpen lejtaknákon történik végnélküli kötél- vagy sodronypálya segélyével. Az I., II. és III. sz. lejtaknáknál a csillék közvetlenül az akna legalsó szintjén lesznek a sodronykötélpályához kapcsolva. Az Ia., a VI. és VII. valamint a VIII. és IX. sz. aknáknál azonban külön végnélküli kötélzállító gépek vannak felállítva és az ezek által szállított csillék csak a külszínen lesznek a sodronykötélpályához kapcsolva.

A VI. és VII. számú lejtaknák szállítógépei 1907-ben lettek felállítva.

A lejtaknák hossza kb. 480 m. hajlása a vízszinteshez kb. 20°. A csilléknek egymástól való távolsága kb. 23 m., a kötélbesség 1.1 m. másodpercenként, amely azonban egy fogaskerékpár kicserélése által 1.2 m.-re nagyobbítható.

A hajtótárcsa átmérője 3000 mm. A szállítógép hajtására egy 160 lovas, 350 fordulattal bíró forgóáramu motor szolgál.

A VIII. és IX. lejtaknák kötélzállítógépei 1909-ben lettek felállítva. A gépek tervezve vannak 1700 m. hosszú pályához, melynek lejtősege azonban változó; legnagyobb az aknában tudniillik 20°.

A kötélbesség 1.2 m. másodpercenként; a csilléknek egymástól való távolsága 23 méter. A hajtótárcsa átmérője 3.5 m. A szállítógép hajtására egy 220 lovas 350 fordulattal bíró forgóáramu motor szolgál. Ugy a 160 lovas, mint a 220 lovas szállítógépek két-két fékkel bírnak. Az egyik, amely a hajtótárcsára és mindkét irányú forgásnál hat, arra szolgál, hogy megálláskor és szünetek alkalmá-

val a gépet le lehessen fékezni; meghuzása lábbal történik, rögzítése kézikerek és csavarorsó segélyével.

A második, csak egy irányban ható, fék az előtéttengelyre van alkalmazva és mint zajtalanul működő kilincsfék van kiképezve. Célja az, hogy áramkimaradás esetén a szállítógépet önműködően megállítsa. Ezen fék lazítása segélyével lehet a szállítógépet, ha szükséges, visszafelé is járatni.

Míg azonban a VI. és VII. számú aknák szállító gépeinél csak egy hajtótárcsa van, amely két bőrözött vályuval bír, addig a VIII. és IX. sz. aknák szállítógépeinél az újabb időben Németországban is használatos rendszer van alkalmazva két hajtótárcsával, melynek mindegyike csak egy bőrözött vályuval bír. Ezen rendszernek előnye nemcsak az, hogy a kötél jobban lesz kímélve, hanem hogy két külön tengelyen levő hajtótárcsa lévén, a hajtótárcsa tengelyéhez tartozó fogaskerekre eső fognyomások sokkal kisebbek, úgy hogy a 220 lovas szállítógépnél a hajtótárcsákkal együtt lehetett a fogaskereket öntöttvasból kiképezni és csak a kis ellenkerekeket kellett öntött acélból készíteni, míg a 160 lovas hajtótárcsa tengelyén, öntött acélból készített, külön fogaskerékkel bír, amelynek készítése, nagy átmérőjénél fogva (3.5 m.), mindig nagy nehézséggel jár.

A bánya nagykiterjedésű üzemében van még több a lejtaknák kisebb vitla és végnélküli kötélzállításra szolgáló szállítógép; ezek leírásától azonban eltekintünk.

Az a körülmény, hogy első szállító gépeinek üzembehelyezése óta a bánya további szükségleteit is ugyanazon gyárnál fedezte, eléggé bizonyítja, hogy a szállított gépekkel meg volt elégedve; a bánya tapasztalatait a gyárral mindig szívesen közölte és így utóbbi azon helyzetbe juttatta, hogy tatabányai mintaszerű szállító berendezéseihez megfelelő gépeket tudott szállítani.

Újabb nagyteljesítményű turbinaszivattyúk.

Ganz és Társa vasöntő és gépgyár r.-t. Budapesten, a »Graf Renard« bányamű társaságnak Sosnowice (Oroszország) helyiségben egy négylépcsős elektromótorral kapcsolt vertikális aknamélyítő szivattyút a következő üzemviszonyokra szállított és pedig:

- Vízmennyiség 5000 liter percenként.
- Szállítómagasság 220 m.
- Fordulatszám 1440 percenként.
- Erőszükséglet 350 lóerő.

E szivattyú a motórral együtt július hó folyamán, a Ganz-féle villamosági r.-t. budapesti szivattyú próbahelyén, teljesítmény és üzembiztonságot illetőleg kipróbáltatott és pedig nevezett »Graf Renard« bányamű társaság részéről külön e célra Budapestre küldött mérnökei által.

Az ismételt 12 órás szavatossági méréseknél, melyek terhelés mellett eszközöltettek, kifogástalan

üzembiztonság mellett következő hatásfokok lettek elérve:

- A szivattyú netto hatásfoka 80—81%,
- a szivattyú és motor összh hatásfoka pedig 73—74%.

Ugyanezen cég, számos magas és alacsony nyomású turbina-szivattyú mellett, melyek bányaművek és más ipartelepek céljaira szolgálnak, jelenleg az egyik alsó-dunai ármentesítő telep számára olyan turbina-szivattyút készít, mely a méreteit illetőleg érdemel említést.

A telep két gépegységéből áll, mindegyik szivattyú alacsony nyomású centrigrál szivattyú, nyersolaj motórral kapcsolva.

Teljesítőképessége az ármentesítendő területről 24 óra alatt 432.000 m³ vizet, azaz másodpercenként 5 m³ vizet elvonni és 5.2 m. magasságra emelni.

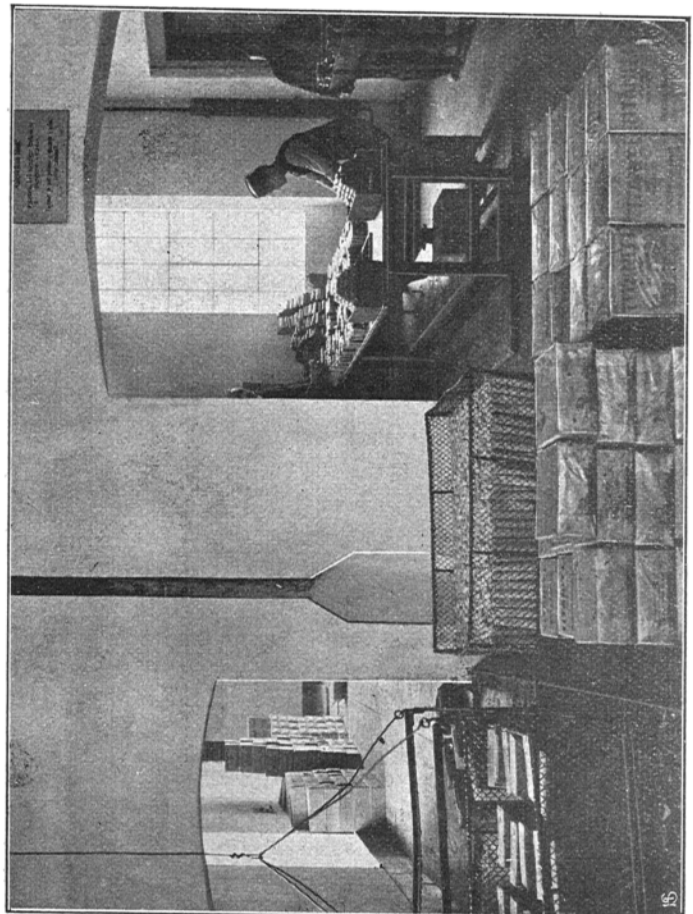
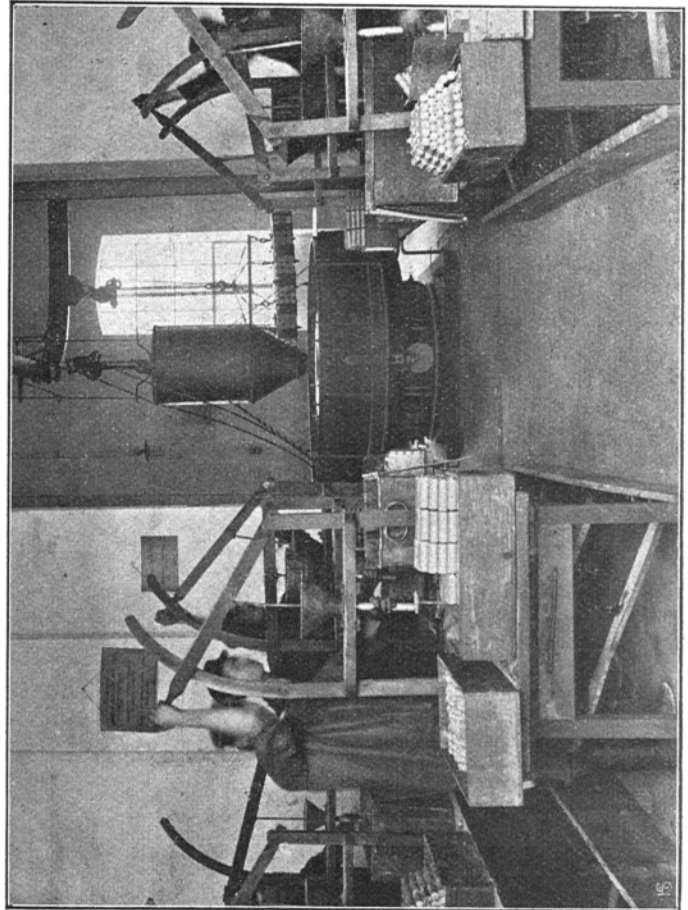
A „Titanit“.

Az Országos Bányászati és Kohászati Egyesület ezidei közgyűlésének egyik érdekessége az egyesület tagjainak a trencsényi titanitgyárba való kirándulása, mely alkalmat felhasználjuk, hogy olvasóinkkal röviden megismertessük a Titanit jelentőségét és előnyeit.

A titanit a legmodernebb és eddig felül nem mult robbantóanyag, melynek úgy a bányáiparra nézve, mint általános emberi szempontból rendkívüli a jelentősége. Ha ugyanis abból indulunk ki, hogy a gépek és egyéb technikai segédeszközök használatának elterjedése egy magasabb fejlődés fokozatát és a népmilliók anyagi jólétének emelkedését jelenti, viszont tekintetbe kell vennünk, hogy az általuk okozott ipari balesetek a szenvedésnek váltak kiapadhatatlan forrásává. És valamennyi termelési ág között a robbantószerkeknek jutott az a gyászos szerep, hogy a tömeges szerencsétlenségek s balesetek nagy számával az első helyet foglalják el ott, ahol a kultúra átkáról szoktunk beszélni. Nincs foglalkozás, melyhez annyi könny és vér tapadna, mint a robbantószerkek használatához: nem kell egyéb, mint egy vigyázatlan mozdulat, egy véletlenül kipattanó szikra, könnyelmű elsercéntése egy gyújtószáznak és fékét vesztí a robbantószerben szunnyadó hatalmas természeti erő, hogy felszabadulván béklyóiból átka legyen mindazoknak, kiket balsorsunk pusztító útjába sodort. Borzalmas katasztrófák, csonka nyomorultak, özvegyek és árvák zokogása: ez az, amivel a robbantóanyagok az emberiséget megajándékozták.

Ámde a haladás útja feltartóztathatatlan és ma már valóság az is, amire tegnap még gondolni se lehetett. A pusztító természeti erőt megfékezi az emberi elme: orvossággá változtatja a mérget és a kultúra békés eszközévé teszi a gyilkoló, öldöklő robbantószert.

Azok sorában, kik a bányáiparban, az utépitésnél és egyéb munkálatoknál nélkülözhetetlen robbantószerkek veszélytelenné tételén fáradoztak, az elsők közt foglal helyet Ceipek Nórbert hazánkfiá, ki zseniális találmányával, a titanittal, mintegy varázslátszóra megszüntette a robbantószerkek minden veszélyét. A titanit használatával ugyanis a robbantószerkek alkalmazása a legveszélytelenebb foglalkozások egyikévé vált, mert bár a titanit robbantó ereje versenyez minden más robbantóanyaggal, véletlen felrobbanása teljesen lehetetlen. A titanit mindenemü külső behatás, mint pl. ütés, zuzás, surlódás, esés, tűz stb. ellen teljesen érzéketlen, de robbantó ereje felszabadul és feszítőképesége tulatesz minden egyéb robbantószeren, ha robbanó higánnyal telt

gyujtókupak aminő egyéb robbantószereknél is használatos — megadja neki a robbanó processzus impulzusát. A titanit nem fagy meg soha s így felmelegítésére sincs szükség; nem úgy, mint a dinamitnál, melynek télidőben való felmelegítése már oly sok borzalmas szerencsétlenségnek vált okozójává. A titanittal való robbantás egyszerű és kényelmes; mérges gázokat nem fejleszt s a munkahelyen a robbanás befejezte után azonnal folytatható a munka.

Noha a titanitnak eddig vázolt előnyei szociálpolitikai és nemzetgazdasági szempontból oly fontossággal bírnak, hogy elegendők a titanit általános elterjesztésére, velük még távolról sem merítettük ki a titanit jó tulajdonságait. Nem is célunk, hogy valamennyit felsoroljuk, mert ezt, sajnos, terünk nem engedi, s így csak a következőket óhajtjuk még felemlíteni: a titanit, ellentétben egyéb robbantószerekkel, minden korlátozás nélkül valamennyi teher és vegyesvonattal bármikor s bárhova szállítható és mindenütt raktározható. A titanitnak tengelyen való szállításához nem kell semminemű formalitás, nem szükséges csendőrfedezet és egyéb ilyen szabad forgalmat gátló intézkedés, mely bizony egyéb robbantószereknél elengedhetetlen. Nagy előnye továbbá a titanitnak, hogy jelentékenyen olcsóbb, mint a hasonló erősségű, de veszedelmes robbantószerek.

Igen természetes, hogy a titanitnak mindez a sok jó tulajdonsága folytán mind több és több bányá- és egyéb vállalat küszöböli ki üzeméből a veszedelmes robbantószereket és vezeti be a titanitot. Valóban, alig van már hazánkban robbantóanyagok-

kal dolgozó üzem, mely ne használna titanitot; nyílt ajtóra talál az mindenütt, ahol a gazdaságos üzem mellett az emberi élet és vagyon biztonsága is méltánylásra talál.

Büszke lehet a magyar ipar, hogy a világ legelső titanitgyára hazánkban épült. Vadregényes, erdőfödte hegyek aljában, az ősféligi trencsényi vár tövében, Trencsény város lakott részének tőszomszédságában van a gyár, ahonnan a titanit világot hódító útjára indult. A kis, kezdetleges vegyi műhely rövid két év alatt hatalmas nagy teleppé fejlődött, mely ez idő szerint a földkerekség legmodernebb robbantóanyag gyára. Négy és félmillió korona alaptőkével alakult a részvénytársaság, mely e gyárat nemrégiben megszerezte és az ország legelőkelőbb pénzintézetei egyikének égisze alatt modern szellemben vezeti és fejleszti. Vajha mielőbb az emberiség közkincsévé válna a titanit, hogy robbanás okozta katasztrófák soha többé elő ne fordulnának.

A titanitgyár igazgatóságának szives engedélyével két érdekes képet mutatunk be olvasóinknak: az egyik a titanitnak patronokba való töltését, a másik a titanit csomagolását mutatja. Ha nem tudnók, el se hinnők, hogy robbantóanyag van a munkások kezében; az a nyugodtság és teljes biztonság, mely képünkről leolvasható, semmiképen se sejteti velünk, hogy robbantóanyaggal dolgoznak.

A titanit az emberiség egyik legnagyobb rémének, a robbanások okozta katasztrófáknak végét jelenti. Bámulattal és köszönettel adózunk feltalálójának, Ceipek Norbertnek, kinek neve fényes betűkkel ragyog az emberi haladás történetében s az emberiség jótevői sorában.

□□□□ □□□□□

□□□□□□□□□□

□□□□□□□□□□

Mentésügy a hazai bányászatban.

Részben feledésbe ment, részben élénk emlékezetünkben él még az utolsó évek bányaszerencsétlenségeinek, a resicai, dománi, ajkai, vulkáni és szászvári katasztrófák borzalmas képe és megfoghatatlan bár, hiába keressük hazai bányászati köreinkben a mentésügy iránt való komolyabb érdeklődést.

Ami e téren, leginkább az elmúlt esztendő alatt, egy eset kivételével egyáltalán történt, légyen az akár berendezésekre, vagy a megjelent szakirodalomra vonatkoztatva, nem tekinthető egyébként, kezdetleges, céliránytalan kísérletezgetésnél. Az egy kivételnél, a Magyar Általános Köszénbánya részvénytársulat tatabányai bányászatánál pedig megszokhattuk a minden irányban való vezetést anélkül, hogy kellő követői akadtak volna. Ha ezenkívül valami is csak történt, úgy az részben

külföldi tőke befolyásának, részben egynémely külföldi cég lelkes propagandájának volt köszönhető.

Maga a legfőbb állami bányahatóság szolgál példával. Az ajkai szerencsétlenség már-már feledésbe ment és még mindig hiába várjuk azon rendeletek megjelenését, melyek e rémes katasztrófa árán szerzett tapasztalatokat értékesítve, rendszabályokat írnak elő hasonló esetek meggátolására. Miért késik az a rendelet, mely a mentőkészülékek kötelező beszerzését és az azokkal való állandó gyakorlatozást a vállalatoknak előírja, ha azok maguktól nem képesek vagy nem hajlandók belátni, hogy a veszély elhárítására, vagy leküzdésére eszközölt befektetések az ő saját anyagi érdekükben is szükségesek, ha már munkásaiknak épsége nem lenne elég indok némi beruházásokra? A külföldi bányahatóságok már régen megmutatták az utat, miként

kell, minden egyéb érdeket félretéve, a munkások biztonságáról gondoskodni.

Azt hinnék, hogy talán az állami szénbányászati jár elől követendő példával. Sajnos, nem. Az állami szénbányászati három bányája, Petrozsény, Vrđnik és Komló keservesen küzd a sujtóléggel és bányatüzekkel. Föltehető volna, hogy kizárólag erre való tekintettel is azoknak mentésügyi berendezése mintaszerű, ha már nem érez az állam hivatottságot arra, hogy uttörő legyen régi anomáliák leküzdésében. Komló és Vrđnik eleget tenni vélt kötelességének azáltal, hogy beszerzett mutatóba néhány modern mentőkészülékkel, melyekkel azonban vagy egyáltalán nem, vagy nem helyes módon gyakorlatoznak és melyeknek szerkezetét és kezelését egykét mérnökön és felvigyázón kívül senki sem ismeri. A petrozsényi m. kir. köszénbánya hivatal azonban egyelőre feleslegesnek tartja munkásai százának és a befektetett millióknak védelmét, legalább is addig, amíg a szomszédos magánbányák a kérdés iránti nagyobb érdeklődésre el nem határozzák magukat.

Csoda-e, ha a magánvállalkozás az említett kivételtől eltekintve, nem méltatja nagyobb figyelemre e kérdést? Így történhetett, hogy a legutóbbi szászvári bányaszerencsétlenség is teljesen készületlenül találta a bánya vezetőségét, sőt mi több, a kivonult mentőcsapatok közül csak a tatabányai tudta feladatát teljesíteni. A többiek akár készülékeik alkalmatlansága, akár legénységük gyakorlatlansága folytán, a tehetetlen szemlélő szerepére voltak utalva.

Ugy látszik azonban, hogy mindez nem elég állapotaink megváltoztatására és hogy mindaddig nem fog e téren semmi sem történni, amíg vagy valami borzalmas nagy szerencsétlenség nem történik, vagy a munkások szervezetük hatalmával nem fogják a jobb belátást biztonságuk érdekében kikényszeríteni.

Mikor fognak ezen állapotok nálunk megszűnni? Mikor nem lesz meddő minden intés, minden jajszó, mely eddig csak süket fülekre talált?

A Deutsch Bertalan -chamotte- és agyagáru-gyár részv.-társ. Kálnói chamotte-gyára.

Ezen gyár műszaki berendezését e helyütt már egy ízben részletesen ismertettük, rámutatván arra, hogy modern és tökéletes berendezésénél fogva a kálnói chamotte-gyár nem csak termelő képesség tekintetében versenyezhet a külföld nagy chamotte gyáraival, hanem képes oly chamotte-téglákat gyártani, melyeket eddig kizárólag külföldről kellett hozatnunk, minthogy hazánkban ily elsőrendű célokra szolgáló chamotte-téglákat egyáltalán nem gyártottak.

Hazai iparvállalataink igen soká huzódoztak a kísérletekről, hogy exponált helyeken, hol eddig a kipróbált és jól ismert külföldi gyártmányokat alkalmazták, külföldön gyártott tűzálló (chamotte) téglákkal tegyenek kísérleteket.

A kálnói chamotte-gyár végre megtörte a jeget, lépésről lépésre hódít tért oly iparvállalatok körében, melyek eddig csupán a külföld gyártmányai iránt visel-

tettek bizalommal és hazánkban gyártott chamotte-téglák iránt bizonyos tartózkodást tanusítottak.

Azon vállalatok közül, melyek hátat fordítva a külföldnek, a kálnói chamotte-gyár gyártmányainak a külföldi gyártmányok pótlására való hivatottságát felismerte, egyik legnagyobb állami vasművünk járt elől, mely ujonnan felépített cowperjeihez a chamotte anyagot a kálnói chamotte gyárnál szerezte be. Nyomában az üveg- és zománczó ipar vezető gyárai, melyek eddig hazai chamotte-téglák iránt a legnagyobb ellenszenvvel viselkedtek, kizárólag a kálnói chamotte-gyár gyártmányaival építették fel kemencéiket.

S hogy ezen átpártolás a külföldi gyártmányokról a hazai iparcikkre nem volt indokolatlan, azt bizonyítja az a jó hírnév, melyre a kálnói chamotte-gyár éppen a legnagyobb iparvállalatok sorában szert tett

Festékek

és

lakkok

(B 318/40)

■ megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása ■
Krayer E. és Társa, Budapest

festék-, kence- és lakkgyára

Főraktár és iroda:
V., Váci-út 6. sz.
„Krayer festékudvar.“

Ő cs. és kir. Fensége, József főherceg udv. szállítója. A m. kir. államvasutak, állami gép- és vasgyárak, az összes waggongyárak, Budapest főváros szállítói.

Az új Dräger-mentőkészülék.

Modell 1910.

A szabadon hordozható légző készülékeknek eddig az volt a hátrányuk a csőkészülékekkel szemben, hogy használhatósági időtartamuk korlátozott volt. Így például a Fürstensteini-bányákban 1909. évi augusztus 11-én az Ida-aknában történt baleset alkalmából a mentőknek a hosszantartó mentési munkálatok miatt háromszor kellett be és kiszállaniok oly célból, hogy az elhasznált töltényeket és szén-sav-hengereket kicseréljék.

Az új Dräger-mentőkészülék, Modell 1910. megszünteti ezt a hátrányt. Lehetővé teszi a töltények és a szén-sav-hengerek kicserélését a füstben és mérges gázok közepette a mentő veszélyeztetése nélkül.

Ez egy igen szellemes készülék által éretik el. A töltények kicserélése alkalmával a készülék légközléseinek nyílásai kifelé önműködőleg zárulnak és ilyenén képen megakadályozzák a mérges gázok behatolását.

az új töltény a készülékbe bejut. A gyorsítás érdekében egyszerűsítve lett a töltények biztonsági elzárása is, amely elzárás megakadályozza a levegő behatolását a használat előtt. Eddig itt is egy nehézkes kezelést igénylő csavarzár volt alkalmazva, amihez még az ólomplomba is kellett. Míg ellenben az új Dräger-mentőkészülék védzára abból áll, hogy egy sodronyszalag rá van forrasztva a töltény köpenyre és a töltényszájról illesztett fedőre. A szalag egyszerű leszakítása elegendő a töltényszár kibontására.

Eppen így gondoskodva van a szén-sav-henger gyors kicseréléséről is és pedig azért, hogy a kicseréléshez szükséges minden szerszám magán a készüléken, tehát mindig kéznél van. A készülék nyílásán eltávolíthatatlanul függ egy csavarkulcs a hengerek lecsavarására.

Ezen berendezés folytán a kálipatronok kicserélése mindössze 4 másodpercig, a szén-sav-hengerek kicserélése 30 másodpercig tart.

Kétségtelen, hogy ezen gyors cserélhetőség ott is igen előnyös, ahol nem mérges gázok közelében való kicserélésről van szó, mert hiszen a mentésnél a gyorsaság képezi a siker alapját.

Ezen most elősorolt intézkedések mellett még több előnyös újítással bír az új Dräger-készülék. Tírszükemiat itt most csak a leglényegesebbeket említjük. Első, hogy a szén-sav-henger manometere nem mint eddig a hátán, hanem a mellén van. Ez az elrendezés lehetővé teszi, hogy a készülék hordozója mindig maga ellenőrizheti a rendelkezésre álló szén-sav mennyiséget. Nem kell bővebben magyarázni, mennyire fokozza ez a körülmény a mentő lelki nyugalmát és biztonsági érzetét, ami oly nagy mérvben szükséges a sikeres mentéshez.

Megemlítendő még, hogy a füstsisak igen lényeges átalakításon ment keresztül.

Teljes biztos elszigetelés lett itt elérve azért, hogy a felfuvható pneumatikcső sapka alakot nyert. A pneumatik ezen alakja biztosítja, hogy még az esetben is, ha a felfuvó-készülék megtagadná szolgálatát, az elszigetelés legalább annyira elegendő, hogy a mentő veszély nélkül visszavonuljon.

Egyébként pedig minden új Dräger-készülék tetés szerint mint sisak, — vagy szájlégző használható.

Még két nagy előny emelendő ki: a súly leszállítása az új mentő-készülékekénél és a gyakorlatok igen lényeges olcsóbbá tétele. A készülék töltény alkatrészeinek egyszerűsítése tette lehetővé, hogy az új készülék töltényeinek ára olyaténképpen lett megállapítva, hogy egy két órai gyakorlat mintegy *egyharmadán kevesebbe kerül*, mint eddig.

Uj intézkedések egész sorozata által gondoskodva van arról, hogy a töltények és a szén-sav-hengerek kicserélése a lehető legnagyobb gyorsasággal történjék. Első sorban a kicserélendő tárgyak száma a felére lett leszállítva. A készülék az eddigi két töltény és két szén-sav-henger helyett csak egy tölténnyel és egy szén-sav-hengerrel van ellátva. A töltények ráillesztése nem történik mint eddig a szabadon hordozható légzőkészülékekénél, időt rabló be- és kicavarás által, amennyiben eddig az elhasznált töltények le, — az új töltények pedig felcsavartattak, — hanem egy egyszerű befogó készülék által, amely egy emeltyű által hozatik működésbe. Egy emeltyűkar egyszerű fel-emelésével kiadatik az elhasznált töltény, mialatt a légzőkészülék légút nyílásai egyuttal kifelé önműködőleg zárulnak és az emeltyűkar egyszerű lenyomásával

A sűrített levegő a géptechnika szolgálatában és az Ingersoll Rand Co. k. f.

A sűrített levegő költségei három tényezőtől tevődnek össze: először is a telep befektetési összegének amortisziós költségeiből és kamatvesztéséből; másodsor: az üzemi költségekből; harmadszor: a fenntartási- és javítási költségekből.

Mindezen tényezők a sűrített levegőt előállító gép, a légsűrítő szerkezetétől és kivitelétől függenek. Olcsó gépek csökkentik az első befektetési költségeket,

de csakhamar lényegesen növelni fogják a másik két tényezőt. Tehát gazdaságos az a befektetés, mely az első kiadások nagyságának megállapításánál számol az üzemi és javítási költségek összegével.

Az Ingersoll Rand Co. már 50 éve összpontosítja minden tevékenységét arra, hogy sűrített levegővel dolgozó berendezéseket a fenti szempontoknak megfelelően állítson elő. Az Ingersoll Rand Co. k. f. tulajdonképpen

egyesülése az Ingersoll Sergeant Drill Co. és a Rand Drill Co. nagy amerikai gyáraknak. Az Ingersoll Sergeant Drill Co. 1861-ben alakult, mint olyan és magába olvasztotta a Sergeant and Cullinworth Co. és az Ingersoll Rock Drill Co. gyárakat.

A Rand Drill Co. 1871-ben kezdett dolgozni, mint a „Rand and Waring Drill & Compressor Co.” és 1879-ben nevét „Rand Drill Co.”-ra változtatta.

A régi Rand és Ingersoll gyárak egészen szerényen kezdtek el dolgozni New-York városában és a szükséglet növekedtével alakult csak ki a jelenlegi Ingersoll Rand Co. óriási üzeme, melynek az Egyesült Államok következő városaiban vannak gyárjai: Painted Post, N. Y., Easton, Pa., Phillipsburg N. J., és Athens Pa. Ezen művek összeségükben a világ legnagyobb, legtökéletesebb és legjobban szervezett gyárát képezik, a mely sűrített levegővel dolgozó és sűrített levegőt előállító gépeket hoz a piacra. A mai napig a gyár közelítőleg a következő mennyiségben hozott gépeket forgalomba:

Lég- és gáz-sűrítők:	850.000 HP.
Kőzetfúrógépek:	100.000 drb.
Szénréselőgépek:	6000 drb.
Kőcsatornavágó-gépek	600 drb.

A gyár története tulajdonképpen fejlődését és történetét mutatja a sűrített levegő gyakorlati alkalmazásának. Egy emberöltőnél hosszabb időt fordított a gyár az Ingersoll Rand gépek tökéletesítésére és a nagyipar már ma teljes tudatában van az Ingersoll Rand gyártmányok tökéletességének.

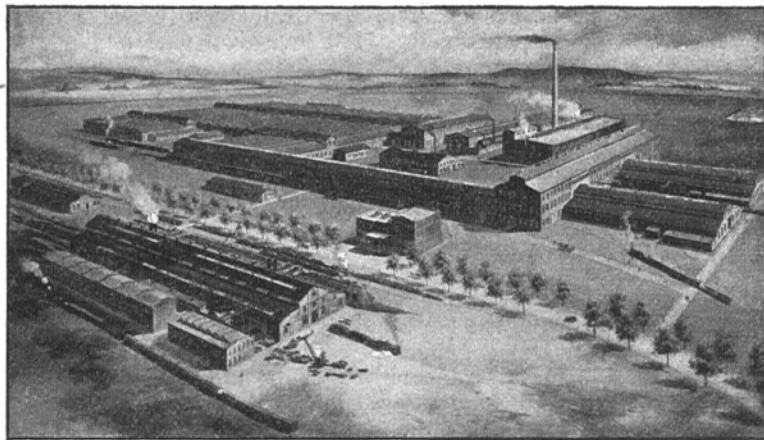
A gyár készítményeihez felhasználta nyers anyag a piac legjobb termékei közül valók. Bizonyos fajta

anyagok csak a gyár szükségleteinek fedezésére készülnek. Az acélok különböző széntartalommal bírnak, az egyes alkatrészek későbbi igénybevételének megfelelően; minden anyagot használat előtt kipróbálnak és azoknak eleget kell tenniük az előírt szigorú feltételeknek. Az acélalkatrészek nagy ellenállással bírnak és ezen tulajdonságukat azon gondos olajjal való kezelésnek köszönhetik, melynek alá vannak vetve. Az acélt ugyanis durva

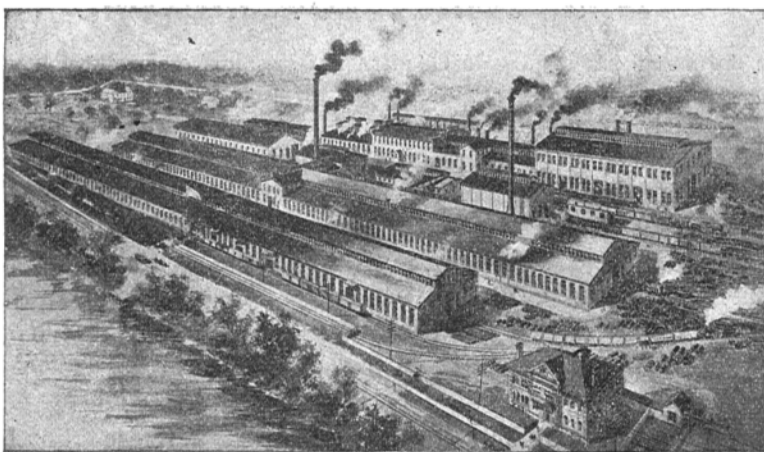
megmunkálás után magas hőfokra hevítik, és olajfürdőben hűtik le, azután ismét felhevítik, hogy ezáltal a hűléskor keletkezett egyenlőtlenégeket kiküszöböljék. Ily kezelés mellett az acél szilárdságát kb. 25-30 százalékkal javítják.

Lehetőleg kevés alkatrész és lehetőleg egyforma géprészek elérése fő jellemző tulajdonságát képezik az Ingersoll Rand gépeknek. A gépalkatrészek megmunkálásának egyöntetűsége is föltétlenül biztosítva van. A géprészek megmunkálásához a legtökéletesebb munkagépeket használják, és főtörekvés minden műveletet lehetőleg automatikussá tenni. Speciális szerszámok készülnek, speciális alkatrészek nagy mennyiségben való készítésére. Az ellenőrzés a legpróbb részletig terjed. Gyakorlott munkászekek tökéletes rendszerben dolgoznak, amely olyan, hogy mindegyik embernek ér-

dekévé teszi, munkakörében a legjobbat alkotni. Gépeket sohasem gyártanak egyenként, még a legnagyobb légsűrítő-egységeket is 10 darabonként készítik. Az Ingersoll Rand gyártmányok fontos sajátága az egyes alkatrészek kicserélhetősége. Minden kopásnak kitett alkatrészt könnyen lehet kicserélni, helyébe a legpontosabban a gyárból hozatott új alkatrész illik, úgy hogy bármikor tartalékalkatrészeket rendelnek, azok

- Az Ingersoll Rand Co. gyára Phillipsburg-ban N. J.

Az „Ingersoll Rand Co.” gyára Easton-ban, Pa.

föltétlenül és biztosan illenek a régi helyébe és ezen rész beillesztése által a gép fennakadás nélkül tovább dolgozik.

A gyár különös súlyt helyez arra, hogy a gépeket a szerelés minden stádiumában ellenőrizze és vizsgálja; a teljesen összeresztelt gépet azután alapos próbának veti alá. A légsűrítőket jelzett teljesítményre hosszú időn át dolgoztatja, azonkívül megvizsgálja a gép viselkedését a normálnál nagyobb fordulatszám és nagyobb terhelés mellett. A gépeket a próbák alatt mutatkozó legjobb teljesítménynek megfelelően állítják be, és így föltétlenül biztos már a gép leszállítása előtt is annak tökéletes működése.

A légsűrítőket alacsony, közép és igen magas nyomásra építik, gőz vagy szijhajtásra, tandem vagy duplex kivitelben, álló vagy fekvő elrendezésben. A kompresszorok egy, két, három, sőt négylépcsős kompresszióval is készülnek, a legkisebb teljesítménytől a legnagyobb teljesítményig. Minden képzelhető igénynek tehát eleget bír a gyár tenni és bármely kompresszor is kerüljön gyárából ki a kis „Baby“ kompresszortól a legnagyobb „Corliss“ kivitelig, fő jellemzője a tökéletesség.

A furrógépek mindenképpen eleget tesznek azon nehéz üzemi követelményeknek, melyeket a furásokkal foglalkozók oly jól ismernek.

A tökéletes furrógép csak hosszú gyakorlati megfigyeléseknek célszerű felhasználásával alakulhat ki.

Gyorsfúrási eredményeket csak azzal a géppel érhetünk el, amelynek ütése hatásos, a furóvísszahozó ereje nagy, lökete gyors, és szerkezete a folytonos rázkodásnak ellent tud állani. A gép ütésének ereje változtatható legyen, amint azt a kőzet megkívánja. A gép kezelése egyszerű legyen, hogy egy teljesen gyakorlatlan munkás is megbízhatóan kezelhesse. Ezen nehéz igények teljes tudatával készülnek az Ingersoll Rand gépek és ezen követelmények mérlegelésének köszönhetik elterjedtségüket. A furrógépek és furóka-

lapácsok a legkülönbözőbb körülmények között kénytelenek dolgozni és a legkülönbözőbb kőzetekben találnak alkalmazást, miért is a legkülönbözőbb gépek gyártása szükséges.

A gyár legújabb időben egy igen érdekes gépet hoz forgalomba, az úgynevezett elektro-pneumatikus kőzetfurrógépet, amely a legtökéletesebb egyesítést mutatja a levegővel dolgozó furrógépeknek elektromos üzemmel. Ezzel a géppel a gyár rövidesen az egész világon minden más gyártmányjal szemben a legszebb eredményekkel vette fel a versenyt és hazánkban is mind nagyobb és nagyobb elterjedtségnek örvendhet és mindinkább ki fogja szorítani az egyéb nem oly üzembiztos és kisebb teljesítménnyel bíró, rendkívül komplikált más gyártmányokat.

Különbőn készít a gyár mindenféle gépet, süritett levegővel való meghajtásra.

Különösen érdekesek a gyár által forgalomba hozott különböző vízemelőrendszerek, süritett levegő segítségével.

Érdekes készítménye továbbá az Ingersoll Rand Co.-nak a süritett levegővel dolgozó lokomotívok, amelyek bizonyos bányauzemekben teljesen nélkülözhetetlenek.

Különösen említésre méltók még a mélyfurrógépek, amelyek a mélyfúrótechnika legutolsó vívmányát képviselik.

Őszintén kívánjuk, hogy az a gyár, amely a furrógép technika terén oly sokat tett, a jövőben is hasonló, sőt fokozott sikereket tudjon felmutatni. Elismeréssel kell adóznunk a gyár iránt már azért is, hogy hazánkban oly gépeket és gépüzemeket honosított meg, amelyek a köznek nagy előnyére váltak és válnak, és miután — sajnos — ezen a téren hazai gyártmányaink nincsenek, lehetővé tette a legnagyobb külföldi cégnek kiváló gyártmányaival azt, hogy hazánkban a bányáipar a külfölddel lépést tarthasson. E. D.

Aknamélyítés kövesítéssel.

Bruchausen dortmundi bányagazgató előadása a düsseldorffi nemzetközi kongresszuson.

Az a nagy verseny, amely az utolsó években a westfáliai szén- és kálbányákban nagy mélységű aknák építésénél lábra kapott, rendkívüli eredményekre vezetett. Amíg pl. az 1903. évig az átlagos havi eredmény 49 m. és a legnagyobb havi eredmény 60 m. volt, az utóbbi években a 70 m. átlagok sem voltak ritkák, sőt 1908. május havában a lüeni Victória-bányában 95.55 m. éretett el és ma már ez az átlag is tulszárnyaltatott.

Nem áll ez azonban azon aknáknál, ahol nagy víztömegekkel kell küzdeni. E téren bizony nem találkozunk jelentékeny újításokkal. Mert a Kindchandon-féle furási vagy a fagyasztó eljárások alkalmazása nagy mélységeknél még sokáig csak terv marad.

Ezt tudva, a lüeni Victoria-bánya aknamélyítésénél, ahol percenként 20 kbm. vízzel kellett számolni, eltekintettek a lefurástól és a kövesítési eljárást alkalmazták rendkívüli eredménnyel.

Ez az eljárás különben nem új. Már a 80-as években alkalmazta ezt Wiede igazgató a zwickau szénbányában, később az 1900. évben Portier H. mérnök, nemkülönben a párisi Entreprise Générale de Fonçage de Puits részvénytársaság is.

A kövesítési eljárás két főrésze oszlik. Az első és fontosabb rész a vízvezető üregek megtalálása, ezt követi azután ezen üregek betömése cementtel vagy betonnal.

A víz keverése kizárólag furás útján történik és pedig legelőnyösebb az aknából való furás.

A megfúrt vízvezető üregek elzárása olyképpen történik, hogy ezekbe felülről cement vagy cement és homok keverék, vagy szivattyu, vagy öntőcső segítségével sajtoltatik. A cement, illetve beton megkeményedik az üregekben, ezek elkövülnek és meggátolják a víznek az aknába való behatolását.

A Victória-bányában az eljárás a következő volt: Amint a vízvezetőnek ismert fehér agyag el-

eretett, az akna talapatából 25 előfúrás eszközöltetett 7—8 méter mélyre. Miután viz nem jelentkezett, betömtek a furólyukakat cementtel és az aknát további 4 méterre mélyítették. Amint most másodszor is furtak, egy furólyuknál a víz 6 m. mélységben jelentkezett. Ezt a lyukat most elzárták és mellette egy 80 mm. átmérős lyukat furtak 3.5 méter mélyre, a cső elhelyezése céljából. Ez a cső, amely úgy volt elhelyezve, hogy meghosszabbítása azt a pontot érte, ahol a víz jelentkezett, Magnesia-cementtel lett megerősítve. Most ezen csövön át a vízvezető üreg ismét meg lett furva. Most előbb tiszta víz beeresztésével, amelyhez később kevés finom, éles homok is kevertetett, az üreg a sártól megtisztított és ezután Thuringia-cement (vasportlandcement) beöntésével elzáratott. Miután a jelen esetben csupán csekélyebb üregről volt szó, a kövesítés már 112 zsák cement felhasználásával be lett fejezve.

Most folytatva lett az akna mélyítése további 4 méterre és ezután ismét előfúrás és ezzel egyszerre egy nagy vízüreg. Teljesen a fent leirt eljárás lett követve. De miután még 1500 zsák cement sem töltötte ki az üreget, közbe be lett öntve néhány száz zsák tiszta homok és ezután egy homok és cementkeverék és végül a munka tiszta cementtel lett befejezve. Az egész munkához kellett 2185 zsák cement és 463 zsák homok, a kövesítés pedig oly teljesen sikerült mindvégig, hogy a Thomson-féle vízszívó készülék, amely elővigyázatból az aknába be lett építve, az egész aknamélyítés alatt egy percig sem került üzembe.

A költségek és időtartamra vonatkozó adatok a következők: A Victória-bányában a kövesítési eljárás 423.25 aknamélytől 437.75 aknamélyig, tehát 95.5 m. aknahosszban lett alkalmazva. Ezen aknarészlet lemélyítése és kiépítése, amely munkát az »Allgemeine Schürfgesellschaft m. b. H. in Düsseldorf« végezte, 194 napot vett igénybe, az összköltségek pedig 312.939 márkára rugtak, vagyis a kész akna métere 3276 márkába került. Ha már most tudjuk, hogy egyébként egy 400—450 méter mély akna ma legalább 14.000 márkába kerül méterenkint, akkor e szerint a Victória-akna 1 millió 337.000 márkába került volna és a munka 4 évig tartott volna.

Kétségtelen tehát, hogy ott, hol jelentékeny vízzel kell küzdeni, a kövesítési eljárás 600 m. aknamélyig a legolcsóbb és a legrövidebb időt igényli; 600 méteren túl pedig az egyetlen célra vezető. Az »Allgemeine Schürfgesellschaft« ezen nagy horderejű munkarendszere tehát a legnagyobb fontossággal bír mindenhol ott, ahol nagy aknamélyítéseknél vízzel kell küzdeni.

✂ HAZAI HIREK. ✂

A közgyűlés. Mindenki megtette a magáét, hogy a közgyűlés a maga külsőségeiben méltó, működésében sikeres legyen.

Mi avval kívántuk dokumentálni tiszteletünket, hogy lapunkat a szokásosnál nagyobb terjedelemben, oly gazdag tartalommal jelentettük meg, hogy bizvást hisszük, hogy kiérdemeltük vele az általános elismerést. Ha mindenki a maga hatáskörében ily komolyan veszi és ily komolyan teljesíti feladatát, ez esetben a hazai bányászat ügye jobb napokat fog látni.

*

Andreics János miniszteri tanácsos, aki mint a közgyűlést előkészítő bizottság elnöke elismerésre méltó buzgalommal végezte a szervezési és rendezési munkákat, különböző bizottságokat hozott javaslatba a közgyűlés tartamára, amely javaslata elfogadtatván, a bizottságok következőleg szerveztettek: **1. Elnöki bizottság:** Elnök: Andreics János. Titkár: Weissmahr Sándor. Tagjai: Beck Károly, Gálócsy Árpád, Zsigmondy Árpád. **2. Titkári bizottság:** Elnök és titkár: Gálócsy Árpád. Tagjai: Burdás Lajos, György Albert, Lestyánszky Dezső. **3. Meghívó bizottság:** Elnök: Zsigmondy Árpád. Titkár: Links Jenő dr. Tagjai: Beck Károly, Dezsényi Gyula, Láng Mihály dr. Löwenheim Mór, Palmer Arthur, Severlay Zoltán, Vida Jenő. **4. Ismerkedési estélyt, közös ebédet, hangversenyt és kirándulásokat rendező bizottság:** Elnök: Gáger Emil. Titkár: Viest Iván. Tagjai: Barcsai Oszkár, Bischitz Béla dr., Cséti Róbert, Csesznák Sándor dr., Dérer Ottó, Hauer Ferencz dr., Lehotzky Gyula, Lestyánszky Dezső, Petrovits Béla, Severlay Zoltán, Schleicher Aladár, Szabó Károly, Vida Jenő, Zsoldos István. **5. Fogadó bizottság:** Elnök: Palmer Arthur. Titkár: Lestyánszky Dezső. Tagjai: Csesznák Sándor dr., Dérer Ottó dr., Barcsai Oszkár, Petrovits Béla, Zsoldos István. **6. Közgyűlést és előadásokat rendező bizottság:** Elnök: Dérer Mihály. Titkár: Illés Vilmos. Tagjai: Balkai Béla dr., Farkas János, Papp Károly dr. **7. Sajtóügyi bizottság:** Elnök: Szeőke Imre dr. Tagjai: Links Jenő dr., Láng Mihály dr., Urbán Béla.

Horvátország bányászatának hanyatlása. Nem jó híreket hallunk Horvátországból. A bányászatra ott rossz idők járnak, alig van bányavállalat, amely haladna vagy fejlődne. A szénbányászat pedig határozottan hanyatlik. Ha eltekintünk az állam tulajdonát képező vrdniki szénbányáktól, ahol nagyszabásu berendezkedés mellett fokozott termelés folyik, csak vergődést látunk. Nem boldogulnak a régi Dumicic, most Hohenlohe bányák, amelyek majdnem egy harmadát Horvátországnak tartják lefoglalva. Vergődnek a golubovaci, az ivancicai bányák, szünetelnek a Nordkroatische és a Magyar-horvát szénbányák és kezdetleges üzemben van a Crenkovics-féle suboticiai bánya, valamint csakis saját szükségletre dolgozik a gyurgyevaci vagyonközség tulajdonát ké-

pező jagnedovaci és glogovaci szénbánya. Még leginkább folyik a munka a pitomacai szénbányában, ellenben teljesen szünetel a trojstváói bánya.

E szomorú állapotnak távolról sem a szénhiány, avagy talán kedvezőtlen bányászati viszonyok az okai. Az ok egyrészt abban van, hogy ezek a vállalatok vagy kevés tőkével, vagy rossz vezetés alatt alakultak, de másrészt és főleg abban, hogy a zágrábi bányakapitányság által nemhogy semmi támogatásban nem részesülnek, hanem működésükben bénítatnak. Azok a panaszok, melyek e tekintetben ismételtelen hozzánk érkeztek, megerősítik ezt a sajnos körülményt. Ugy látszik, hogy a zágrábi bányakapitányság még mindig a múlt század 60-as éveit éli. A rideg bürokratizmus elvén áll, amely szerint a hatóság csak azért van, hogy parancsoljon és hatalmát éreztesse és nem feladata az oktatás, a támogatás, a tanácsadás. Így azután természetes, hogy a bányászat nem fejlődhetik. Pedig ugy a bányászati kincsek, mint szerencsés geográfiai fekvése, a tenger szomszédsága, arra praedestinálják Horvátországot, hogy virágzó bányászata legyen. De ehhez első sorban az kell, hogy a hatóság, a melynek gondviselésére e területek bizvák, feladatát meg is értse.

Az aninal furások. Azon furások, amiket a Steg a Raky-féle társaság által most Aninán végeztet, mostanában igen szépen haladnak. Miután az első, Cselnik határában 770 méterre lemélyített furlyuk jó eredménnyel ezen év március végével befejeztetett, április végén ugyancsak Cselnik határában új furáshoz fogtak, amely ma 690 m. ért el. Már a legközelebbi napokban remélik a fedőréteget elérni. Ez a furási eredmény, több mint 6 m. munkanaponként, rendkívülinek mondható, ha tudjuk, hogy mily nehéz munkát enged az aninai hegység.

Új aranybánya részvénytársaság. Ezen cég alatt »Verespataki aranybánya részvénytársaság« új aranybánya vállalat alakul Verespatakon, kettős céllal. Az egyik cél a Verespatakon levő Affinyisi Szent István és Szent Prekup aranybányák megvétele, modern üzembe helyezése és kiaknázása. A másik, távolabbi és nagyobb cél, minél több aranybánya-jogosítványt megszerezni s hasonló modern és jövedelmező üzemeket berendezni. A társaság 500.000 korona alaptőkével alakul, amely 2500 darab, egyenkint 200 K névértékű részvényre oszlik. A jelenlegi bányatulajdonosok: gróf Erdődy György és neje, Ajtay János, Bodor Gyula és neje betéttel járulnak a társasághoz, mely betétet a fentnevezett 2 bányára alkotni összes fölszerelésével és jogosítványival tehermentesen. Ezek ellenében a nevezett tulajdonosok 1000 darab részvényt kapnak. Az alapítók: Ajtay József dr. miniszteri segédtitkár, ifj. Chorin Ferenc dr. ügyvéd és Lénárt Sándor gépészmérnök, továbbá Ajtay Árpád és Ajtay Béla bányabirtokosok. Az új bányavállalat költségtervezete: Az Affinyisi Szent István és Szent Prekup bányákra támaszkodó nagyobb bányavállalat költségtervezete a következőkben állítható össze: 1. Az Affinyisi Szent István és Szent Prekup bányának megvétele 200.000 K. 2. Zuzdahely és vízjog meg-

vétele 30.000 K. 3. 15—20 nyilas zuzó felállítás 100.000 K. 4. A Szent István és Jakab-tárók és mellékhatásainak acélsinekekkel, csillékkal való ellátása és nagyobb üzemre való előkészítése 45.000 K. 5. Esetleges további bányavételekre 60.000 K. 6. Üzemi forgótökre 65.000 K. Összesen 500.000 K. Nagy és fontos lépésnek tartjuk ezen új társaság alakítását aranybányászatunk terén, az alapítók országosan ismert jó nevei biztosítják az új alapítás komolyságát.

A rudai bányaszerencsétlenség. A Rudai 12 apostol bányatársulat rudai bányauzeménél a leहुल kőtrmelék maga alá temette f. hó 7-én reggel Tóth Geraszim és Adám Miklós bányamunkásokat. A baleset váratlanul következett be, amennyiben a két bányamunkás mitsem sejtve rendes napi munkájához fogott, a mikor a fejük felett lévő törmelék mintegy 8 méternyi magasságból megindult s valószínű, hogy valamely régi művelésekből visszahagyott üregeken át szabadon esve, nyert eleven erejénél fogva, az összes ácsolatokat kidöntötte és a munkásokat maga alá temette.

Várpalotai ipartelepek. Nagy szénfeltárási munkálatok, folynak a „Várpalotai ipartelepek r. t.“ szénbányáiban, amely munkálatokat az „Albin Benndorf, Deutsch-Österreichische Tiefbau- und Bagger-Unternehmung in Radebeul-Dresden“ végzi. A feltárási munkák annyira előre haladtak, hogy már a legrövidebb idő alatt megkezdődik a fejtés. A feltárt szén jó minőségű. A szén részint az új brikett-gyárban briketté lesz feldolgozva, részint pedig mint szén jön forgalomba. A feltárási munkák kotró-géppel végeztetnek és előzetes bejelentés alapján az érdeklődő szakkörök a munkálatokat megtekinthetik.

Kaszinóépítés. A petrozsényi állami bányák berendezése már annyira haladt, hogy kaszinó építésének szüksége is felmerült. Telepek keletkeztek amelyeknek tisztviselőikara művelődés és társadalmi érintkezés szempontjából bizony-bizony igényli, hogy társasköre legyen. Az építendő kaszinó Lónyai-telepen épül, egy emeletes lesz. Ez a telep most ki is bővül, amennyiben 20 kettős lakást építenek altisztek és 34 szintén kettős faházat munkások részére. Hogy miért elégséges a munkások részére taház, arra mi nem tudunk felelni. Tudtunkkal az állami bányák állandó munkásság megteremtését célozza azon a vidéken, őre akar lenni a magyar kulturának. Nem állandó jellegű lakóházak, állandó munkásság: ez önmagában való ellenmondás.

Mi van Környén? Egyelőre csönd és semmi más. Néhány cikkben volt alkalmunk rámutatni arra, hogy érdekelt szakkörök erős kétkedéssel nézik ezt az alapítást és kíváncsian várják a „Környe Magyar Kőszénbánya r. t.“ aktiv munkáját. Mi a magunk részéről ebben a kíváncsiságban csak a köteles figyelemmel kísérés mértékeig veszünk részt, mert az az álláspontunk, hogy valamely vállalat életképessége vagy létfogósultága fölött csak akkor alkotunk pozitív véleményt, ha azt a munkát, amelyet maga elé kitűzött, tényleg meg is kezdte. A környei új részvénytársaság azonban kissé várat magára. Környén nem folyik újabb munka és bár a társaság magyar exponense természetesen szívesen segitené ezt elő, egyelőre csak a legnagyobb stagnálásról adhatunk hírt. Véleményünk szerint legfőbb ideje volna, hogy a részvénytársaság Környén megkezdje a

feltárási munkálatokat, mert amíg ez meg nem történik, a bizalmatlankodásnak és rosszakaratu találgatásnak csak újabb tápot szolgáltat.

A Worthington szivattyugép részvénytársaság szeptember hó 29-én tartja évi rendes közgyűlését a következő napirenddel: 1. Az igazgatóság üzleti jelentése. 2. A felügyelőbizottság jelentése, a zárószámadás megvizsgálása, a behajthatatlan követelések leírása és a mérleg megállapítása. 3. A tiszta nyereség hovaforrása, az osztalék megállapítása és az osztalék tartalék igénybevétele iránti határozathozatal. 4. Határozathozatal az igazgatóság és a felügyelőbizottság részére a felmentvény megadása iránt. 5. Választások az igazgatóságba és a felügyelőbizottságba. — Mérlege a következő: *Vagyon:* Szabadalom és üzletjog 750.000— K, Részvényesek számlája 175.000— K, Árukészlet számla I. 129.960'90 K, Árukészlet számla II. 13.515— K, Műhely számla 6603'84 K, Irodai felszerelések számlája 10.201— K, Szerszám számla 40.889— K, Pénztári számla 167.094'09 K, Költség kiegyenlítési számla 423— K, Követelések 227.513'02 K. Összesen 1,521.199'85 K. — *Teher:* Részvénytőke számla 1,000.000— K, Tartalékalap számla 14.180'72 K, Osztalék-tartalék számla 11.186'09 K, Hitelezők 454.650'23 K, Nyereség- és veszteségszámla 41.182'81 K. Összesen 1,521.199'85 K.

Műtanrendőri bejárás. Az orlai m. kir. és társulati szent Kereszt altárna bányamű verespataki bányüzeménél berendezett aknaház szállítógépje elkészülvén, annak üzembehelyezése céljából f. hó 9-én az abrudbányai kir. bányabiztosság műtanrendőri bejárást tartott.

Szénbányák feltárása és financirozása. Arról értesülünk, hogy *Pewny A.* budapesti cég szénbányák feltárását és financirozását, valamint szénterületek bérletét keresi, de hajlandó szénbányák termelését is készpénz előlegezéssel megvenni és általában szakbavágó vezérképviseleteket saját számlára is vállalni.

Megszűnt a segélyező. Bakabányán működött egy ideig a „Bakabányai kölcsönös segélyegylet”, amely természetesen inkább tótul működött a helyi viszonyokra való tekintettel, mint magyarul. Ezért is hívták inkább (fölköttébb hangzatosan) *Vznajomua Pomocnica v Pukanci* néven. Azaz hogy inkább nem működött. Mit is csinálhatott volna ott összesen 3186 lélek között, ha még úgy rászorultak is a kölcsönös segélyre. Inkább felszámoltak és megszűntek.

Geiszt György, Budapest, V., Markó-utca 5.

műszaki cikkek nagyban elárúsítása az összes üzemek részére

Telefon 588.

A világhírű *George Cradock & Co.* Wakefieldi cég (Angolország) sodrony-, hajó- és fékkötelek (*Bremsberg-Förder-Selle*) és *The Hardy Patent Pick Co. Limited* Sheffieldi (Angolország) cég összes gyártmányainak

magyarországi vezérképviseelője.

A drótnélküli távirászat. A drótnélküli táviró nagy elterjedtségét bizonyítja a berni Telegráf Unio nemzetközi irodájának jelentése, amely szerint a folyó év március 15-én a drótnélküli táviróállomások száma meghaladja az ezret. Ez a kimutatás az iroda adatai szerint még nem teljes. Így például nincsenek felvéve az Amerikai Egyesült-Államokban létező állomások, mivel ezek nem bocsátottak adatokat rendelkezésre, ugyisint nincsenek az összeállításban felvéve a katonai célokra szolgáló állomások. A drótnélküli táviróállomások számát 1800-ra becsülik. A német »Telefunken«-rendszer ezek között leginkább van elterjedve. E rendszer szerint 196 szárazföldi állomás, 410 állomás hadihajókon, 31 állomás kereskedelmi hajókon és 100 állomás katonai célokra van berendezve. Az állomások számát tekintve, Angolország áll első helyen 311 állomással. Utána következik a második helyen Németország 279 és harmadik helyen Franciaország 167 állomással. Megjegyzendő, hogy az állomások tulajdonos része hadihajókon van. Olaszországban 38, Hollandiában 36, Svédországban 27, Ausztriában 23, Braziliában ugyancsak 23, Dánországban 21, Japánban 17, Norvégiában szintén 17, Oroszországban 13, Belgiumban 11, Chile-ben 10, Spanyolországban 7, Romániában 6 és Portugáliában 5 drótnélküli állomás van a fenti kimutatás szerint. Ehhez jön még Nyugatindianában 3, Mexikóban 4, Uruguayban 2 és Gibraltárban, valamint Maltában 1—1 állomás.

A „Standard” műszaki- és kereskedelmi részvénytársaság a leghatalmasabb műszaki vállalatok sorában is a legelső közt foglal helyet a kontinensen. És méltán. Alaptőkéje teljesen befizetett másfél millió korona. Keletkezése korszakos fontosságú volt a kereskedő világ képében. Általános feltűnést keltett, ugyanis Európaszerte, mikor a 60 évig fenállott „*Pick és Winterstein*” és „*Kuschnitzky és Grünhut*” cégek egyesültek. Ez a két világcég tőkéjének és segélyforrásainak egyesítése által egy oly imponáló módon hatalmas vállalatot létesített, amely első sorban a külföldi osztrák nagy műszaki cégek hatalmát és említett monopoliáját van hivatva megtörni. A „*Standard*” műszaki cikkek beszerzési forrásaink megválasztásánál elődeinek 60 esztendőös tisztes gyakorlatára támaszkodhatik. A kereskedői tisztesség, üzleti megbízhatóság mintaképeül szolgáló ezen két cég összes erkölcsi tőkéjét is koncentrált a „*Standard*” részvénytársaságban. Mindenképp érthető tehát, ha állami hivataloknál, bányavállalatoknál, magánvállalatoknál, külföldi cégeknek, sőt külföldi állami vállalatoknál is folyton folyamást nagyobb bizalomban van része. Eddig elért eredményekből látható, hogy megbízhatóságuk mindenütt kellő bizalommal is találkozott. A cég törekvései nemcsak a magyar állami- és magánvállalatoknál, de a vámkülföldön is találkozott kellő méltánylásban és büszke lehet arra, hogy Szerbiában, Olaszországban

Eredeti „FREDIT” csapágyfémek minden célnak Általános Műszaki Részvénytársaságnál megfelelő minőségekben kizárólag az Budapest, V., Zrínyi-utca 1.

és Romániában közvetítésükkel piacot nyertek magyar ipartermékeknek. A „Standard” műszaki kereskedelmi részvénytársaság Budapest, VI., Teréz-kört 21. fiókok: Fiume-, Brassó, mely legutóbb a Brassóban felállított fiókjával is bizonyította agilitását és azon célzatos törekvését, hogy a magyar ipar termékeinek állandó, sőt az eddiginél nagyobb piacot teremtsen, mint az állami üzemeknek, bányahivatalok és az ország nagyobb vállalatainak állandó szállítóját, ugyanis mint a legkedvezőbb beszerzési forrást az érdekköröknek, a legmelegebben ajánlhatjuk. A „Standard” műszaki kereskedelmi részvénytársaság főcélja a magyar ipar törekvéseit szolgálani, annak az ország minden vidékén tért hódítani és a külföldi ipari tőke közvetítőinek tulmegszaporodását megnehezíteni. Mindazon cikkek, melyek a műszaki cikk fogalma alá esnek és melyek ipartelemek, vasutak, hajózási vállalatok, gazdaságok és bánya-telepeken szükségletnek és melyeket számszerűen felsorolni sem lehet többnyire külföldről, nevezetesen Ausztriából özönlenek be az országba és csak kisebb része kerül a belföldön előállításra, aminek az a következménye, hogy egyes műszaki cikkek gyártói monopolizálták és monopolizálják még ma is a magyar piacot, olyan magasra szabván az árakat, mely magasságot magyar oldalról megszorítani, sajnos, egyáltalán nem lehetett.

Uj szakkatalogus. A budapesti Roessemann & Kühnemann gépgyári cég (VI. Váci-ut 113—115), mely görpálya anyagok előállításán kívül korszerű szállító- és kohóadagolóberendezések építésével is foglalkozik, most ezen utóbbi munkakörére kiterjedő nagy szakértelemmel összeállított új katalógust adott ki. Ezen új mű, mely érdekes fényképfelvételeket és leírásokat tartalmaz, a szállított sodronykötélpályákról, függővasutakról, felvonókról, siklókról stb. és a mely úgy tetszetős külseje, mint kimerítő tartalma által a szakörök figyelmét már is magára vonta, érdeklődőknek ingyen és bérmentve áll rendelkezésére. Nevezett cég különben jég- és hűtőgépek gyártását is felvette programjába és ezekről is szívesen küld képes árjegyzékeket, amire a t. bányavezetőségek (és bányakantingezetőségek) figyelmét külön felhívjuk.

Hazai ásványvíz díjmentesen. A maga nemében páratlanul álló áldozatkészségről tesz tanuságot a Magyar ásványvíz forgalmi és kiviteli részvénytársaság legújabb határozata, amelyet a következő levélben közöl velünk az igazgatóság: Tisztelt Szerkesztő ur! Tudva azt, hogy b. lapja „A Bánya” szívesen foglalkozik a bányai alkalmazottak ügyeivel, felkérjük, hogy igazgatóságunk határozatáról, amelyet legutóbbi gyűlésen hozott, b. lapja útján a bányahatóságok figyelmét felhívni szíveskedjenek arra, hogy mindazon vidékekre, ahol a víz élvezhetetlen, vagy a víz élvezete által gyanus megbetegedések fordultak elő, társaságunk szívesen küld díjmentesen az általunk forgalomba tartott Borszéki, Borhegyi, Előpatoki, Bodoki Matild, Székely Selters, vagy Szultán vizekből annyit, amennyi a betegségek további terjedésének meggátolására szükséges. Szívesen szolgál ezenkívül bármely bányahatóságnak, vagy

bányacégnek oly olcsó árajánlással, hogy az ásványvíz beszerzése még a legszegényebb viszonyok között élő munkásnak is lehetővé válik. — Ugy tudjuk, hogy a Magyar Ásványvíz forgalmi és kiviteli részvénytársaság már több alkalommal járult hozzá nagyobb mennyiségű díjtalan vízzel az ország egyes vidékein dühöngő tifusz járvány meggátolására és méltán megérdemli az elismerést és pártolást.

920.000 méter furás. Ennyi bányafurást végzett eddig az erkelenzi „Nemzetközi Furótársaság”. Ezt az adatot abban az igen tetszetős alakban kiállított füzetben találjuk, a melyet a nevezett társaság működése ismertetése céljából a brüsszeli világkiállításra készített. Ez a furási adat és az ott felsorolt egyéb adatok képét nyújtják ezen vállalat hihetetlen mérvű fejlődésének.

„Pneumatikus betondöngölő. A sűrített levegővel dolgozó kőzetfúró szerszámok rendkívüli előnye arra vezette a szakembereket, hogy az ilyen berendezéseket más célra is használhatóvá tegyék. Különösen a betonipar nagy fellendülése és általános elterjedtsége a beton építkezéseknek oly eszköz szerkesztését tette szükségessé, amelyvel gyors és olcsó döngölés eszközölhető. A pneumatikus döngölő ugyanazon idő alatt négy kézzel dolgozó ember munkáját teljesíti, sokkal tökéletesebben, mivel a sűrített levegővel való döngölés 400—600 percenkénti ütéssel oly szilárd betont létesít, amelyet kézi munkával előállítani egyáltalában nem lehet. Ezen döngölés által némi cement megtakarítása is érhető el, anélkül, hogy ez által a készített betón minősége csökkenne. Ily döngölők berendezése, minden sűrített levegővel dolgozó telepen alkalmazhatók, csupán a döngölő szerszámok beszerzése válik szükségessé. Ily döngölő szerszámokat, nemkülönböztetve helyhez kötött és szállítható kivitelű teljes döngölő berendezéseket szállít, valamint kőzetfúró és réselő berendezéseket létesít, mint a Schütz G. A. wurzeni cég magyarországi képviselője Molnár M. és Társai előnyösen ismert budapesti cég VI., Gyár-utca 21. Telefon 129—54.

Autogén hegesztés és vágás acetylen és oxigénnel. Ezen eljárás alkalmas kovacsolt és öntöttvas, acél, réz, alumínium, stb. fémek hegesztésére és vágására.

A szegecselések és csavarkapcsolások olcsón pótolhatók, gépresek törései, repedések és egyéb javítások gyorsan eszközölhetők, a fém- és vasöntődékek öntvényhibái könnyűszerrel és olcsón kiküszöbölhetők. Nélkülözhetetlen lakatos műhelyekben, gépgyárakban, öntődégekben és minden nagyobb gazdaságban. Fe-

leinknek munkásaik kiképzésére oktató műhelyt rendeztünk be, hol bárkit az autogén hegesztésre 48 óra alatt betanítunk. Javító műhelyünkben törött gépeket és géprészeket, tengelyeket, kerekeket és mindennemű alkat-

„TURUL” a legmegbízhatóbb tömitőlemez legmagasabb nyomáshoz. — Kizárólagos raktár: Általános Műszaki Részvénytársaság Budapest, V., Zrínyi-utca 1.

részeket, valamint a helyszínen repedt és kimart kazánokat leszerelés nélkül gyorsan és olcsón hegesztünk. Kivánatra készséggel küldjük részletes árlapunkat és ismertetést autogén hegesztő és vágó berendezéseinkről. Lakos és Székely magánmérnökök, gyár és vállala autogén hegesztő és vágó berendezésekre, Budapest, VI., Lehel-utca 10. Telefon 80—87. sz.

Fa- és rézmetszetek. Árjegyzékekhez, hirdetésekhez szükséges clichéket művészies kivitelben készít a *Hagemann Heinrich*-féle xylographiai intézet Wienben, amely intézet vázlatokat és tervezeteket díjmentesen szállít.

Dräger-mentőkészülékek. Mai számunk egy külön cikkében ismertetjük az újításokat a *Dräger-mentőkészülékek* terén és most értesülünk Párisból, hogy *Besançon* városa a f. évi augusztus hó 13—15-én ott tartott „Concours de Manoeuvres de Pompes à Incendie et de Sanvetage” alkalmából ezen mentőkészülékeket az ezüst érem díszokmányával tüntette ki.

Általános Műszaki Részvénytársaság Budapest
Ezen tetterős hazai vállalatunk, mely azon kimondott célzattal alakult, hogy a magyar ipar termékeit minél nagyobb mérvben úgy hazánkban, mint a külföldön terjessze és oly cikkeket, melyek hazánkban még nem gyártanak kisebb iparvállalatok és kisiparosok bevonásával és azok erkölcsi támogatásával valamint anyagi hozzájárulással meghonosítsa. oly szép eredményeket ér el, melyek páratlanul állanak a műszaki szakmában. Az Általános műszaki részvénytársaság ezen hazafias törekvését a nagyméltóságú magyar kir. pénzügyministerium azzal honorálta, hogy a fenhatósága alá tartozó ipartelepek, bányászati hivatalok és intézetek figyelmét a vállalat támogatására és foglalkoztatására felhívta. A vállalat foglalkozik az összes műszaki cikkeket, mint tömitések, olajok, gummiárúk, géphajtószíjak, rétegfémek stb. stb. előállításával illetve szállításával. Különösen kiemeljük a „Turul” védjegyű tömitőlemezt, melylyel, annak kiváló minőségénél fogva a vállalat nagy sikereket ér el. E tömitőlemez ma már a nagyobb iparvállalatoknál közkeletűvé vált és állandóan használtatik, kitűnően bevált, amiről számos hivatalos bizonylat áll rendelkezésre. A vállalat *gépipari osztálya*, mely a bányászat keretébe tartozó összes gépekkel, teljes műhelyberendezésekkel foglalkozik, újabb fokozottabb mértékben felkarolta a bányászathoz szükséges szivattyúk szállítását, jelesen: kézi üzem-, építkezési-, diaphragma- és aknaszivattyúk, láncszivattyúk, erőüzemű (szíjhajtású-, villamhajtású és gőzhajtású) szivattyúk, mélyítő-, körforgó, magas hatásfokú turbina szivattyúk szállítását és a szivattyúipar terén előforduló e szakmába vágó összes szivattyú szerkezeteket. Ugyancsak sulyt helyez elsőrendű fecskendőkre és tüzoltószerek forgalomba hozatalára is. A gépipari osztály szállítmányaival ismételtelen bebizonyította, hogy nem szükséges fenn és nagy hűhóval hirdetni külföldi terméket a beszerzésnél igénybe venni, mert sikerrel küzd a külföldi invázió ellen és sikerült az eddig a magyar gyártmányok iránt támasztott előítéleteket megtörni. Prospektusokkal, költségvetésekkel, tervekkel minden érdeklődőnek a vállalat készséggel szolgál. Hazafias célt vélünk szolgálni a midőn a vállalatot a bányászörök figyelmébe ajánljuk.

Bánya bőrlőtnyök. A kladnói *Richard Voticzky* cég nemcsak a bányászok részére nélkülözhetlen bánya bőrlőtnyöket szállít, hanem szállít még mindenféle műszaki célokra szolgáló bőrneműeket és bőrhajtószíjakat is.

Bányafelszerelési cikkek. Most, hogy a hazai bányászat legeelőkelőbb tényezői Budapesten egybegyűlvék, kiemeljük e helyütt is a *Schiesinger Alajos vaskereskedő és gépgyári céget*, amely mindenféle bányafelszerelési és üzemi cikkeket nagy mennyiségben tart raktáron úgy használ, valamint új állapotban, illetve gépgyárában ilyeneket nagy mennyiségben produkál. A cég működési köre a következő főbb ágakra oszlik, m. p. annak: *görpálya-osztálya* gyárt és bérbe ad bányavasutakhoz szükséges mindenféle cikkeket, kocsiakat, váltókat, fordítókorongokat sineket, mozdonyokat stb. *gépgyára* készít teljes modern közlőműveket, avagy annak alkatrészeit, *géposztálya* szállít, vagy bérbead gőzgépeket, gőzkazánokat, lokomobilokat, mozdonyokat, gőz, gáz, szivógáz, villany, vagy benzínmotorokat, szivattyukat, csöveket, emelőgépeket stb. A cég ismert megbízhatóságánál és szoliditásánál fogva minden igényt a legteljesebb mértékben kielégít.

Furógépek és furókalapácsok. A Johannesburgban (Transvaal) tartott versenyen, a hol a versenyzőgépek 8 hónapon át voltak üzemben, az 50,000 Márka első díjat a „Duisburger Maschinenbau Aktiengesellschaft, vormals Bechem et Keetman” cég furógépei és furókalapácsai nyerték el, a mi mindenesetre azt igazolja, hogy ezen cég gépei a technikai haladás legmagasabb színvonalán állanak. Bányászatunk érdekében örvendetes, hogy ezen cég immár nálunk is megtelepedett, főképvisezőül megnyervén az oly előnyösen ismert *Schember Frigyes* budapesti céget.

Békessy Imre műszaki irodája. A magyar közvetítő-kereskedelemben fejlődésében és kialakulásában talán legfényesebb szerep jutott az utolsó évtizedben annak a közvetítői ágának amely az ipari és üzemi *műszaki-szükségletek* kielégítését tűzte ki céljául. Ennek az ágának fejlődése az ipari fejlődés egyik természetesen jelszerű jelensége és ilyen *Békessy Imre műszaki irodája* is, a mely egyebek között képviseli a *Max Reinsch*, bányaműszaki vállalatát. *Rybnik*, Németország egyik legelső speciálcége; továbbá *Wilhelm Fredenhagen*, Offenbach a/M. szállító berendezések és felvonók gyárát; a *Kühlwerksbau Gesellschaft*, Gotha. — Gyárt és szállít saját rendszerében *hűtőtornyokat* kondenzációs-gépekkel dolgozó üzemeknek. Mindezen cégek megbízásából a *Békessy*-iroda legnagyobb készséggel szolgál díjmentes mérnöki látogatással, *költségvetésekkel* stb. Az iroda címe: Budapest, VI., Nagymező-utca 49. telefonja 147—65.

Aknamélyítés kövesítéssel. Cikkeink sorozatában adjuk Bruchausen igazgató tanulságos előadását a kövesítési eljárásról, tudva, hogy ezen rendkívüli érdekes kérdés a hazai bányászat legszélesebb köreit érdekl. Itt még megemlítjük, hogy ezen eljárás szerinti munkákat a düsseldorfi „*Allgemeine Schürfgesellschaft*” végezi, a mely előkelő cég tudvalevőleg szaktekintély e téren.

A „*Craelius*”-rendszerű furógép (lásd *Lange, Lorcke & Brieg*-i cég hirdetését) nagyszabású előnyeinel fogva már a legtöbb bánya-üzemben be van rendezve. Ezen furógépek segítségével legalább 23 % átmérőjű furások eszközölhetők úgy, hogy a megfúrt területeknek teljesen hű profil átnézetét teszik lehetővé. A haszoneredmény a területekhez mérten 95—100%. Kivánatra a cég kimerítő leírásokat küld az érdeklődőknek.

Rugyantaárúk. Asbestárúk. Száraz és zsiros Általános Műszaki Részvénytársaságnál **tömitések legmegbízhatóbb minőségekben az** — Budapest, V., Zrínyi-utca 1. —

Fúrások szén-, káli- és fémhányákban. A fúró-vállalatok sorában mindenesetre előkelő helyet foglal el az „Allgemeine Schürfgesellschaft“ in Düsseldorf. Mélyfúrásokon (2000 m.) kívül mindenféle egyéb fúrásokat bármely szög alatt egész 1350 méterig végez szabadalmazott kettős fúrócsővével. Ugyancsak ez a cég végezi a kövesítési eljárásu aknamélyítések is, a melyről lapunk e számában ismételtlen írunk.

Saját üzemű szikvizgyártó-berendezésekkel való berendezése bányáknak. Az egészséget, anyagi és szellemi jólétet veszélyeztető és megrontó alkoholizmus leküzdésére igen alkalmas ellenszernek bizonyult a szikviz és pedig különösen bánya üzemekben is, a hol a nyári forróságtól, vagy az üzem természetéből folyó hőségtől kimerült munkás annyira megkedveli a kellemes és hűsítő szódavizet, hogy a szeszes italokat mindinkább mellőzni fogja. Ezt felismerve, újabb bánya-üzemek is saját kezelésben készítene szikvizet, melyet vagy ingyen, vagy előállítási árban bocsátanak munkásaik rendelkezésére. És bizony elmondhatjuk, hogy munkásságunk egészsége és teljesítő képességének fokozása szempontjából örvendetes lenne, ha minél több magyar bányauzem és ipari vállalat létesítene szikvizgyártó berendezéseket a mint, hogy ezt külföldön különösen Németország nagyobb ipari központjaiban már régóta megeselekszük. Ily szikvizgyártó-berendezéseket a Dr. Wagner és Társai, Egyesült Gyárak, mint betéti társaság, cég, Budapest, IX., Tinódy-utca 3. sz. különlegességgé készít és már több bányának szállított is.

Légfúrókalapácsok. A Flottmann H. és társa westfáli cég imént hozta forgalomba 15000-dik légfúrókalapácsát. Öt év alatt ily óriási forgalom: kell-e ennél nagyobb bizonyíték ezen gép rendkívüli kiválósága mellett? Tényleg vezető szerepe is van ezen cégnek mindezen szaktavágó bányászati gépek terén. Legújabb cikke a „Rapid“ fúróélesztőgép, a mely léghajtással működik és egy munkás által kiszolgálva 5–6 kovácstól pótol.

Helyiségváltoztatás. A Schütz A. G. wurzeni cég (hirdetését l. a hirdetési részben) magyarországi képviselője helyiségeit VI., Gyár-utca 21. számú házba helyezte át.

A „Triumpf“-malom. Nem érdektelen erre az új malomrendszerre a bányászati érdeklődők figyelmét is felhívni. Ezen az augsburgi „Alpinen Maschinenfabrik-Gesellschaft“ által forgalomba hozott új malom feltűnő kiválósága abban áll, hogy egyetlen őrlési művelettel őrl meg mindenféle gabonát tetszés szerinti finomságu lisztre.

Centrifugális szivattyúk. Hogy mily szerepet játszanak a bányaművelés terén a szivattyúk, magyarázatra nem szorul. A „Zwickauer Maschinenfabrik“ által forgalomba hozott új egyfoku centrifugális szivattyúk, a melyek az eddigi 30 méter helyett egész 60 méter magasságra működnek, arra vannak hivatva, hogy különösen felköltsék a bányászati szakkörök figyelmét.

Aki „ezentul“ ír. Eddig azt hirdette magáról Ujlaki, akiről később kivil, hogy melyik és mit akar, hogy ő banya, kohó termékekben nagy. Sőt tovább is ment, mert minden bányászati tevékenysége nem gátolta őt abban, hogy ugyanakkor még vegyészeti termékekben is ne utazzék, de sőt gépeket, szerszámokat,

fémárukat is ne sózzon azon szerencsés halandók nyakába, akiket látogatásával sűrűn megisztelni nem átalott. Nem volna teljes a felsorolás, ha meg nem említenők, hogy ugyan ő az a jeles Ujlaki, aki még építési anyagokban is bizományos volt, mert hát főlősleges külön is hangsúlyoznunk, hogy ő nem a saját áruival, gyártmányaival, avagy bányatermékeivel boldogított minket, nem a maga bányái, de leginkább kohói termékével gseftelt, hanem talán egyáltalán nem is fordult meg nála bányatermék. Vagy még inkább, Ujlaki ur nem is tudná pontosan meghatározni a bányatermék fogalmát. De őt mindez nem akadályozta, hogy ezt hirdesse magáról. De ennek most már vége. Ezenel bejelenti, hogy ő eddigi minőségét beszünteti, mert ő ezentul ír, számol és sokszorosít, lévén a Sas-utca 24. szám alatt.

Szabó és Társa motor- és gépvállalat céggel Budapesten, Gyár-utca 14. sz. alatt, társascéggé alakult egy régebben is már fennállott magáncégből. A céget Szabó Károly motor- és gépvállalat üzlettulajdonosa egyedül fogja jegyezni.

A Vulkán gépgyár r.-t., melynek Bécsben és Berlinben is vannak telepei két új igazgatósági kapott. Az egyik dr. Wagner Ödön a másik Pásztor Miksa. Cégjegyzési jogosultságuk már keresztül is vezetett.

A korlati bazaltbánya r.-t.-ban is történt változás. Schweiger Imre igazgatósági tag kilépett az igazgatóságból s helyébe Gróf Nándort választották be. A budapesti törvényeszké cég hivatala július 15-én jegyezte be ezen változást a hivatalosan vezetett cégkönyvbé.

Kellner Antal és Fia cim alatt Váci-ut 2. szám alatt a múlt év novemberében alakult egy közkereseti társaság, melynek tagjai Kellner Antal és Kellner Hugó gépkereskedők. Az új cég alapítója Kellner Antal, aki eddig az Agrária gépforgalmi r.-t.-ot igazgatta.

A Vacuum Oil Company r.-t. felbatalmazta dr. Schenk Károlyt, Engelbrecht Keresztélyt és Vogel Árpádot cége jegyzésére.

BORHEGYI

LITHIUMOS BORVIZ

Borhegyi a legoiosóbb lithionviz. Sziklából fakadó természetes ásványviz, Údit és gyógyít! Megrendelhető: A „Magyar Ásványviz Forgalmi és Kivitel R.-T.“-nál (B. K. 333/44.) Budapest. Telefon 162-84.

✂ KÜLFÖLDI HIREK

China bányászata. A művelt világ figyelme mind fokozottabb mérvben China felé terelődik. Lassankint megszűnnek az ezen óriási világrészről szóló dajkamések. Tanulmányozások és vizsgálatok válnak lehetővé és kezdünk megbízható adatokat kapni. Különösen a németek foglalkoznak e területtel és ezek szolgáltatók az érdekesnél érdekesebb adatokat. Ezen adatok szerint a kínaiak már évezredek óta üzik a bányászatot, de természetesen műszaki berendezések nélkül. Azonban segítségükre van, hogy a bányászás vajmi sok helyen természetből könnyű. Így pl. Yunnan gazdag anthraciszene tárnauzemmel nyeretik. Itt több mint

Kenőanyagok. Tisztítóanyagok. Bőr-, balala-, tevé- Általános Műszaki Részvénytársaságnál
szőr gépszijak elsőrendű minőségekben Budapest, V., Zrínyi-utca 1.

1000 kisebb nagyobb bánya van; 10—12 akna van egymás mellett, nyílásuk 1-6 méter, a felvonót 8 ember hajtja és napi termelésük 70 tonna. A leggazdagabb szenterület Yansi tartományban van. Itt a szénréteg vastagsága 4—10 méter. — Schantungban egy német társaság dolgozik. Bányái Weihsien és Poshanban vannak és évente 250.000 tonna szenet termelnek. A szénréteg 4 méter; a víz percenként 0,3 kbm., munkások száma 3000, a termelési költség 5-14 márka tonnánként. A kínai munkás szófogadó, szorgalmas és ügyes, de felületes és buta. Erős és kitartó, de állandó felügyelet alatt kell, hogy álljon, mert felületes, sőt gondatlan és lelkiismeretlen. — A munkaidő nagyon különböző, van 6 órai, 8 órai, 12 és 15 órai munkaidő, a női munka nagyon el van terjedve. — A munkabér nagyon alacsony; 8 órai munkaidő mellett a napi kereset minimuma 80 pfening; a német társaságnál az átlagos napi kereset 45 pfening.

Németország barnaszénbányászata. A németországi barnaszénbányászat mérvéről a következő adatok nyújtanak hü képet. Nem kevesebb mint 55 barnaszénbánya vállalat működik részvénytársaság alakjában 200 millió márka részvénytőkével és 78 millió márka kötvénytőkével. A legnagyobb társaságok: a „Riebeck'sche Montan werke in Halle“ 15 millió, a „Braunkohlen und Brikettwerke Roddergrube in Brühl“ (Köln mellett) 21 millió és a „Rheinische Actiengesellschaft für Braunkohlenbergbau und Brikettfabrikation in Köln“ 30 millió részvénytőkével. A fejlődést a következő adatok mutatják: 1870-ig volt 3 vállalat. 1870—80-ig létesült 16, 1880—1890-ig 8, 1890—1900-ig 7. és 1900—1910-ig 21 vállalat. — Az átlag-jövedelmezőség az 1908 évben 10-4% volt.

Uj aranyföld. Stewart város közelében (Brit-Kolumbiában) mérhetetlen gazdagságu aranyerekre bukkantak és ennek következtében valóságos aranyláz támadt nemcsak Amerikában, hanem még Európában is. Londonból már valóságos kivándorlás indult meg ide. A kérdéses aranymező a legnagyobb az egész világon. Már 20 angol mérföldnyire kelet és nyugat irányában át lett kutatva és tulajdonképeni kiterjedése még mindig ismeretlen. Közvetlenül Stewart előtt terül el és igen könnyen megközelíthető. Eddig több mint 10000 aranyásó érkezett ide és 5000 utban van. Azt hiszik, hogy itt bukkantak a többi területeket is tápláló aranyerekre, sőt hogy még az anaikri és az alakai területek is innen nyerik az aranyat. Egy amerikai társaság 4 millió dollár alaptőkével alakulva, lefoglalt itt egy óriási területet és rendkívüli berendezésekkel készül a legnagyobb mérvű aranytermelésre.

Arany a Monte-Rozában. Kevesen tudták eddig, hogy a Monte-Roza hatalmas hegyeiben arany található. Bár az ősközetekben mindenhol van arany, de többnyire oly csekély mennyiségben és oly finom osztlásban, hogy az értékesítés szóba se jöhet. A Monte-Roza területén annyiban másként áll a dolog, hogy itt egy helyen elég nagy kiterjedésű aranyelőjvetel található. Az 1900. évben Brusson mellett aranybányászat indult meg, a mely azonban az 1909. évben beszünttetett. Ez arra indította Hotz schweizi geologust, hogy ezeket az aranyereket alaposan áttanulmányozza. Ezen tanulmány szerint az arany itt többnyire vékony levélké-k vagy kis kristalini fácskák (tendríték) alakjában fordul elő. Ezek hossza legfőlebb 7 milliméter. A mi ezenkívül arany még előfordul, az ha sok, hát tonnánként 5 gramm. Ez a nagy eltérés okozza, hogy itt valamelyes aranybányászat alig lehetséges. Dr. Hotz azonban mégis azt hiszi, hogy vizsgálatait folytatva, esetleg gazdagabb és a mi a fő, szabályosabb aranyerekre fog találni.

Wildstein-Neudorfi agyagművek. Kiváló munkaképességet fejtenek ki ezen művek az agyagipar terén. Előállítanak minden e szakba vágó árut és cikket és tényleg mint agyagművek legnagyobbak nemcsak Ausztriában, de Németországban is.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

K—M—, Pécs. Ön alighanem téved. A bányászati ügye sohasem volt *Baross Gábor* keze alatt. A bányászati közigazgatási ügyek, mondjuk a bányakapitányságok 1889. végeig a volt földmivelés, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium hatásköre alá tartoztak, de ennek a minisztériumnak az élén sohasem állott *Baross Gábor*. Ennek a minisztériumnak utolsó minisztere *gróf Szápáry Gyula* volt és ezen miniszter alatt történt 1889. végén ezen minisztérium kettészakítása olyképen, hogy az ipar- és kereskedelem egyesítettén az akkor *Baross Gábor* vezetése alatt álló közlekedésügyi minisztériummal, így támadt a mai kereskedelemügyi minisztérium. Ámde a bánya-osztály nem ment át az új kereskedelemügyi minisztériumba, nem is maradt meg a kettéválasztás folytán támadt új földmivelésügyi minisztériumban, hanem átment és beolvadt a pénzügyminisztériumba, amelynek élén akkor *Wekerle Sándor dr.* pénzügyminiszter állott. Láthatja tehát, hogy a bányászati ügyek nem kerültek *Baross Gábor* vezetése alá. Itt még megemlítjük, hogy azzal a tisztviselői karral, amely a bánya-osztálylyal átment a pénzügyminisztériumba, ment át *Tirscher Géza* is, ma miniszteri tanácsos, bánya-kapitány, aki élő tanuja mindezeknek a nagy változásoknak és aki reméljük még sokáig fogja az ő ismert nagy és lelkiismeretes pontosságával a bányahatóság ügyeket vezetni.

H—A—, Budapest. Nem ismerjük a kormány intencióit. Tessék közvetlenül felajánlani, ha oly jó a terület mint Ön állítja, valószínűleg komolyan veszik. De ha csakugyan olyan jó szenterületről van szó, kap reá magán vállalkozót is. Mi nem foglalkozunk közvetítéssel.

M—J—, Arad. Ha végig megy Párisban a Rue Laffitte, vagy még inkább a Rue Taitbout végtelen házsorain, legalább ötven ily „bureau d'étude“-re fog bukkanni. Hogy melyik ezek közül a megbízható? Egyse, vagy valamennyi. Bajos itt ajánlani. Az a P. L. ur, akit Ön említ igenis mérnök, de szakmája inkább a réz, mint szén. Ez különben megbízható és szívesen adunk hozzá ajánlatot.

Vasércadó. Köszönettel vettük, de erre a számra már későn érkezvén, legközelebbi számunkban hozzuk.

F—S—, Budapest. Ugy tudjuk, hogy Halavács főgeologus vizsgálta meg és elég jó véleményt adott. Cs. mérnök már nincs Horvátországban.

A—M—, Mármarosziget. Eddig még minden geologus azt a szakvéleményt adta, hogy a kérdéses terület petroléumot tartalmaz. Hogy eddig miért nem furtak eredménynyel? Hát először azért, mert eddig egy vállalkozó kivételével, akinek munkáját halála szakította félbe, ott senkisem furt. A most alakult társaságról mult számunkban irtunk.

F—A—, Budapest. A „Zenica“ nem új társaság. Még az 1899. évben alakult Sarajévóban 3.500.000 korona részvénytőkével mint vasipar részvénytársaság és acélárúk, vasúti sínek, sodronyok stb. előállításával foglalkozik. Évi termelése mintegy 300.000 métermáza.

J—F—, Budapest. Ha arra akar várni, amíg főuraink nagy vagyonuk csak csekély részét is bányavállalatokba fektetik, ez esetben igen hosszú életre tessék berendezkedni. Ha ön azt olvassa, hogy Szápáry, vagy Széchényi, vagy Károlyi grófok bányavállalatok iránt érdeklődnek, úgy mindjárt tudhatja, hogy Krausz

Simi ur ezidőszert magnásaink börzei gondviselése, valamely jó tipet eszelt ki és ha ez éppen bányapapir hát megkapja Simi ur a megbízást és megvan az érdeklődés a bányavállalatok iránt. Így tudjuk mi. Ha Ön másképen tudja, sziveskedjék velünk közölni, hogy mely az a bányavállalat, amely iránt főuraink érdeklődnek.

S— A—, Zágráb. Köszönettel vettük és kérjük a kilátásba helyezett folytatását.

Deutsch Bertalan chamotte- és agyagárugyár részv.-társ.

Központ: BUDAPEST, V., Váci-körút 26.

Gyártelep: KÁLNÓ.

Ajánlja legkitünőbb
minőségű tűzálló cha-
motte tégláit és min-
dennemű tűzálló
anyagait.

Központi eladási iroda:

Központi kereskedelmi és iparbank r.-t. áruosztálya

Budapest, V. ker. Váci-körút 26. szám.

Sürgöncim: „Chamotte.“ Telefon 86—99.

(B 923/372/26)

BEOSINI CEMENTGYÁRI UNIO RÉSZV.-TÁRSASÁG

Központi igazgatóság: Budapest, V., Alkotmány-utca 10.

Gyárak: BEOSIN (Szerém-m.) vasut-, hajó- és táviráda-állomás.

Gyártási képesség: 2,200.000 q portlandcement, 1,000.000 q románcement. Szavatolunk: úgy portland- mint románcementünkönél a szabványokat messze felülmúló minőségért, portlandcementünkönél 1000 gramm térfogatsúlyért, románcementünkönél 650 gramm térfogatsúlyért literenként lazán beeresztve. Portlandcementünk a szabványszerű 28 napos szilárdságot 3 nap múlva eléri.

ZSOLNAI CEMENT- ÉS MÉSZGYÁR RÉSZV.-TÁRS.

Központi igazgatóság: Budapest, V., Alkotmány-utca 10.

Gyár: LITVAMEZŐ (Zsolna mellett) vasut-állomás.

Gyártási képesség: 6000 wagon portlandcement. Körülbelül 50%-kal magasabb húzási és nyomási szilárdság, mint a szabványok előírnak. 1050 gramm térfogatsúly literenként lazán beeresztve.

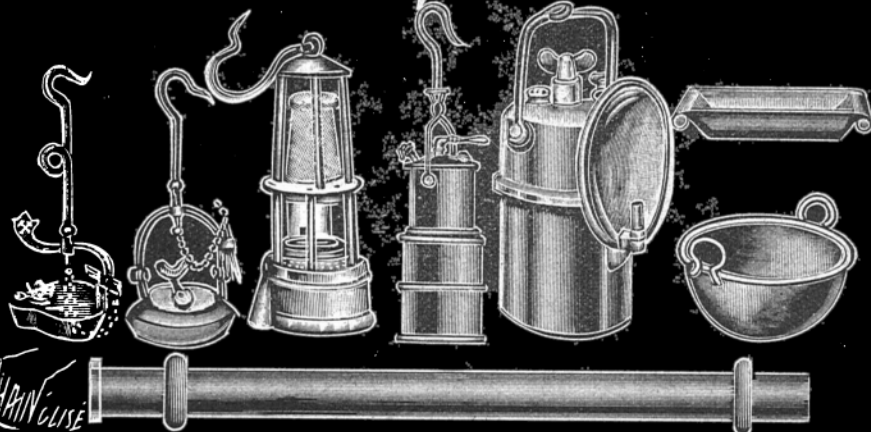
Heinzelmann-féle vasgyár-bányatársulat

Hisnyóvíz, Gömör m.

Gyárt: öntődei faszenes, szürke nyersvasat, öntöttvas viz- és gázvezetéki nyomócsöveket, öntöttvas gőzvezetéseket, mindennemű építési gépöntvényeket saját minták, vagy részletrajzok alapján; öntöttvas kereskedelmi árut, tűzhelyeket és kályhákat.

Árjegyzéket kívánatra készséggel küld az igazgatóság.

DEMJÉNIGN. MŰSZAKI FÉM PLÉHCIKKEK- GYÁRA. BUDAPEST, VIII. MAGDOLNA UTCZA 14.

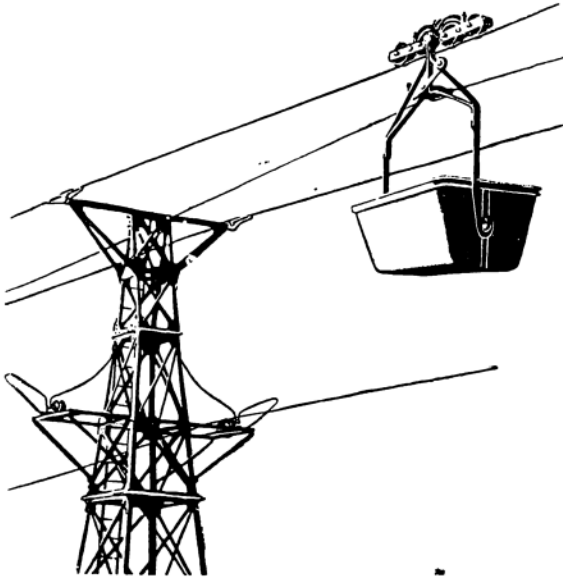
Megtakarít

pénzt, időt és munkát, a ki hozzánk fordul hirdetésével, még ha bármely alkalmi dolgról, keresetről v. ajánlatról van szó, különösen, ha több lapban történjék a hirdetés.

Annoncen-Expedition
Rudolf Mosse, Wien
I., Seilerstätte No. 2.

J. Pohlig Akt. Ges.
Cöln.

□ Sodronykötélpályák négy kerekű futóművel, legújabb szabadalom □

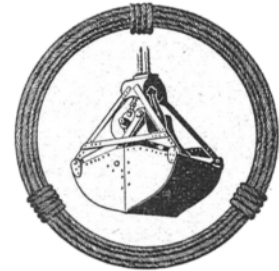
(B 230/377/52)

Magyarországi képviselő:

Páris Oszkár

Budapest,
VII., Damjanich-utca 51.

Telefon 82—16

A német ipar vivmánya!

SISKOL
STONE DRILL
COMPETITION
1909.

A johannesburgi (Transvaal) nyolcz hónapig tartó versenyfúrásnál ez a furógép, melyet a „Duisburger Maschinenbau A. G. vormals Bechem & Keetman, Duisburg“ állít elő, az 50.000 márkás I. díjat kapta.

Vezérképviselője Magyarország részére:

Schember Frigyes, Budapest VI., Andrásy-ut 50.

(B 212/44) Az „Eisenbeis“-féle szabadalmazott réselőgépek egyedüli engedélyese.

BÁNYAVASUTAK
BÁNYACSILLÉK ÉS MOZDONYOK
CSATLAKOZÓ VÁGÁNYOK

SODRONYKÖTÉLPÁLYÁK,
FÜGGŐVASUTAK, SIKLÓK,
KORSZERŰ ADAGOLÓBERENDEZÉSEK
JÉGGÉPEK ÉS HŰTŐBERENDEZÉSEK
LÜBECKI SZÁRAZ- ÉS VIZIKOTRÓK

ROESSEMANN ÉS KÜHNEMANN

WAGGONGYÁR, MEZEI- ÉS H. É. VASUTAK
BUDAPEST, VI. KER., VÁCZI-UT 113-115. SZÁM.

Nemzetközi

versenyfúrási Transvaalban.

LEGUJABB SIKERE

A KETTŐS VEZÉRMŰVŐ

„WESTFALIA”

KÖZETFURÓGÉPNEK

A bányahatóság által Johannesburgban megtartott nyilvános versenyfúrási hivatalos vezetője f. é. január 22-iki jelentésében fúrógépeinkről, melyek versenyen kívül működtek, azonban ugyanazon feltételek mellett, mint a többi versenyben résztvevő fúrógépek, az eredmények felsorolása után következőképpen nyilatkozott:

Megjegyzem, hogy ezen fúrási eredmények jobbak, mint azon fúrógépeké, melyek a versenyben első helyen álltak és pedig körülbelül 15%-kal teljesítményben és 15%-kal légfogyasztásban; ezenfelül azon meggyőződésemet is adok kifejezést, hogyha fúrógépeket a fúrási kísérlet előtt, úgy, mint a versenyben résztvevő gépeket megvizsgálták volna, még sokkal szebb eredményt értek volna el.

Armaturen- u. Maschinenfabrik „Westfalia“ A. G. Gelsenkirchen

MAGYARORSZÁGI VEZÉRKÉPVISELET:

GUNSZT és SZÉKELY MÉRNÖKI ÉS MŰSZAKI IRODA

TELEFON 161—34. BUDAPEST, VII., DAMJANICH-UTCA 36. TELEFON 161—34.

(B 24:386/38/39)

A Dräger-féle új mentőkészülék.

MODELL 1910

Használatban példátlan olcsó rendkívüli olcsó kálitöltényei folytán

Csak egy töltény, csak egy szénsavhenger.

Tölténycseré a füstben.

Moment eszközök tölténycseréire.

Új, egész könnyű füstsisak, új, kettős arcvédél, minden fejalak részére

Önműködő szénsavkontrollók a mellén.

Kényelmes ülés. Csekély súly.

Ugyanazon készülék tetszés szerint füstsisak és szájlégzésre használható.

Munkaképesség 87.500 mkg 5 ó-a alatt töltéscserével.

Német birodalmi szabadalmak. — Számos szabadalmi bejelentés.

Bővebbet új katalógusunkban.

Drägerwerk Lübeck.

Magyarországon képviselőnk:

Ligeti és Biró
BUDAPEST
V., Vigszinház-utca 5.

(B 1050/380/38.)

Dobiaschi J. és Dörner Testvérek

Arad

HALOXYLIN **ROBBANTÓSZER-GYÁR**
ALAPITTATOTT 1865.

BIZTONSÁGI GYUJTÓZSINOR-GYÁR ALAPITTATOTT 1889.

**FEDÉLLEMEZ, ASZFALT ÉS KÁTRÁNY VEGYITER-
MÉKEK GYÁRAI** ALAPITTATOTT 1893.

Ajánlják robbantószer-gyártmányaikat:

Haloxylin, Haloxylin II, és Haloxylin III. minőségben. Szemcsés
 alakban és töltényekké sajtolva. Utóbbiak

köszénbányákban

nagy darabos szenet szolgáltatnak és nem zuznak.

Biztonsági gyújtózsínorokat 24 különféle válfajban.

Száraz, nedves, vizalatti robbantások céljára.

Különlegességül:

Füstszegény és füstnélküli bizt. gyújtózsínórokat nehezen szellőz-
 tethető és sujtóléggel küzdő bányák részére.

Fedéllemezt, elszigetelő lemezt, kátrány- és aszfalt-vegyitermékeket.

Tetőfedéseket, elszigeteléseket jótállás mellett.

Sürgőnycim: DOBIASCHI ARAD IRODAI TELEFON: 165